БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 9 (4407)
12 ЯНВАРЬ, 1981 й.
ДУШАНБА
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ПРАВДА» САҲИФАЛАРИДА

⊙ «Партия сафларини мустаҳкамлаб» —газетанинг бугунги бош мақоласи ана шундай номланади.

⊙ «Ишлаб чиқариш самарадорлиги учун» сарлавҳаси остида Свердловск области меҳнаткашларининг 1981 йилги социалистик мажбуриятлари эълон қилинган.

⊙ Газета махсус мухбирлари М. Крюков ва А. Чернякнинг Ростов области партия конференцияси ҳақидаги ҳисоботи, мамлакатимиз ҳаётига доир янгиликлар, «Советлар мамлакати: яратувчилик марралари» катта сарлавҳаси остида «СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш н и н г 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг партиямиз XXVI съездига лойиҳаси муҳокамасига бағишланган саҳифа, чет эллардан олинган хабарлар берилган.

Музхона қурилмоқда

Бу музхона Тошкент шаҳридаги Қўйлиқ массиви яқинида қад кўтаради. Кўп қаватли бино 10 минг тонна гўшт-сут ва бошқа маҳсулотларни асраш учун мўлжаллангандир. Бу ерда барча юк ортиш-тушириш ишлари механизациялаштирилади. Объект 1983 йилда ишга туширилади. (ЎзТАГ).

Коммунист Вазира Зоҳидованинг номини Тошкент металлни қайта ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳурмат билан тилга олишади. Бу илғор сараловчи-пардозловчи ўзининг меҳнатсеварлиги билан коллектив ҳурматини қозониб келяпти. В. Зоҳидова буюмларнинг сифатли тайёрланишига эришяпти.

СУРАТДА: В. Зоҳидова.

Шоир номидаги станция

Ўн биринчи беш йилликнинг зарбдор объекти — Тошкент метросининг етти станциядан иборат иккинчи йўналиши қурилишида бунёдкорлик ишлари жадал суръатлар билан олиб борилди. Шу кунларда бу трассанинг Алишер Навоий ва Абай кўчалари кесишадиган чорраҳадан темир йўл вокзалигача бўлган участкасида ер ости йўли қурилиши давом эттирилмоқда. Вокзал ёнидаги «Тошкент» станцияси қурилаётган жойдан шаҳар маркази томонга навбатдаги бекат—«Ойбек» станциялари оралиғида ер ости йўли очиқ усулда қурилмоқда. Қолган жойларда эса метро поездлари ҳаракат қиладиган йўл туннель очиш йўли билан олиб борилмоқда.

Проходка ишларида Тошкент метро қурилиш трестига қарашли 2-қурилиш-м о н т а ж бошқармасининг 12-шахтаси бунёдкорлари катта ютуқларни қўлга киритяптилар. Бошқарманинг В. Нестеренко бошлиқ комплекс злобинчи бригадаси проходкачилари «Космонавтлар проспекти» ва «Ойбек» станциялари оралиғида бир кеча-кундузда 4— 5 метрдан ортиқ туннель очишга муваффақ бўлишмоқда.

БУГУН

метронинг «Пахтакор» станцияси яқинида иккинчи йўналиш ер ости йўлининг дастлабки бекати— «Алишер Навоий» номли станцияда асосий қурилиш ишлари бошланди.

Шунинг учун бу ерда вақтинчалик ташкил этилган автобуслар тўхташ бекати «Пахтакор» станциясининг иккинчи кириб-чиқиш томонига кўчирилди. Станция ва Навоий кўчаси оралиғидаги Абай кўчасида «Алишер Навоий» станцияси қурилиши бошланди. Бу ерда бунёдкорлик ишларини олиб бораётган Тошкент метро қуриш трестига қарашли 2-туннель отряди бунёдкорлари улуғ шоиримиз номидаги метро станциясини ҳар жиҳатдан гўзал қилиб қуришга аҳд қилишган.

XXVI
ЎН БИРИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИККА— ЗАРБДОР СУРЪАТ!

БУГУН ЙИГИРМА БИРИНЧИ ЗАРБДОР ҲАФТА БОШЛАНДИ

Тошкент кўн-галантерея ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмаси цехлари замонавий техника ва технология билан жиҳозланган. Ушбу суратда механизациялаштирилган бичиш конвейери тасвирланган. Бу ерда мураккаб бичиш ишларининг ҳаммаси механизмлар ёрдамида бажарилади.

Йиллик план — муддатидан илгари

Тошкент трактор заводининг коллективи КПСС XXV съездининг тарихий қарорларини амалга ошира бориб, ўнинчи беш йиллик мобайнида 132800 та трактор, 184000 та прицеп, 20 миллион сўмлик запас қисмлар тайёрлаб, қишлоқ хўжалигига етказиб берди. Шу йиллар давомида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажми 37,5 процент кўпайди, меҳнат унумдорлиги 27 процент ошди. 36 квадрат метр саҳнида ишлаб чиқариш майдонлари, 6 минг квадрат метр ҳажмида маиший бинолар фойдаланишга топширилди.

КПСС Марказий Комитетининг 1980 йил октябрь Пленуми қарорларидан илҳомланган завод коллективи ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг шу пленумда сўзлаган нутқида ўртага қўйилган ҳамда КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига лойиҳасида белгилаб берилган вазифаларига асосланиб, 1981 йил учун ўз зиммасига қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилади:

СССР 50 ЙИЛЛИГИ НОМЛИ ТОШКЕНТ ТРАКТОР ЗАВОДИНИНГ 1981 ЙИЛГИ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Ишлаб чиқариш ҳажми юзасидан план муддатидан илгари бажарилади ва пландан ташқари 1 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинади, планга қўшимча равишда 120 та трактор ва 20 минг сўмлик запас қисмлар тайёрланади. Қишлоқ хўжалигига МТЗ-80Х маркали қуввати оширилган 700 та трактор етказиб бериш юзасидан икки ойлик план КПССнинг XXVI съезди очиладиган кунгача бажарилади.

Меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан йиллик топшириқ 5 процент ошириб адо этилади. Йил охирига бориб ишчиларнинг камида 42 проценти меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг бригада формаларига жалб этилади. Саноат роботлари билан таъминланган 3 та комплекс линия, 8 та автоматлаштирилган ва механизациялаштирилган поток линия, бир қанча илғор технология жараёнлари ва қўл меҳнатини механизациялаштириш воситалари ишга туширилади ва шу йўл билан 200 ишчи бошқа ишга ўтказилади. Ихтиролар ва рационализаторлик таклифларини жорий этиш йўли билан 730 минг сўмдан кўпроқ иқтисодий самара олинади.

Маҳсулотнинг техникавий даражаси ва сифати муттасил оширилади, ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажмида юқори сифат категориясидаги маҳсулот салмоғи 20 процентгача етказилади.

Тежамкорлик режимини кучайтириш учун қаттиқ кураш олиб борилади, камида 400 минг киловатт-соат электр энергияси, 200 гигакалория иссиқлик энергияси ва 200 тонна шартли ёқилғи тежалади.

Ишлаб чиқариш қувватларини янада ошириш, заводни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилади. 1 минг тонна иссиқ штамповка тайёрлайдиган ишлаб чиқариш қувватлари муддатидан илгари — 25 декабргача ишга туширилади.

Коллективни социал ривожлантириш вазифаларини ҳал қилиш учун 28 минг квадрат метр келадиган уй-жой, иккита ётоқхона, болалар комбинати, 200 ўринли ошхона қурилади ва заводнинг медицина-санитария бўлимини реконструкция қилиш тугалланади.

СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводининг ишчилари инженер-техник ходимлари ва хизматчилари республиканинг барча машинасозларини партиямизнинг XXVI съездини ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XX съездини муносиб кутиб олишга, ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йили планларини барвақт бажариш учун ўтказилаётган социалистик мусобақани авж олдиришга чақирадилар.

Ушбу социалистик мажбурият СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи меҳнаткашларининг йиғилишида муҳокама қилиниб, қабул қилинган.

• Сифат ва самарадорлик йўлида

Реконструкция шарофати

«Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида 1975 йили реконструкция ишлари бошланган эди. Қайта тиклаш ишлари ўтган йили ниҳоясига етказилди. Бу ишларга жами 3 миллион сўмлик капитал маблағ сарф этилди. Натижада, тошкентлик чеварлар аёллар ва эркакларнинг баҳорги-кузги енгил пальтоларини тикувчи янги ишлаб чиқариш корпусларига эга бўлдилар. Тикув цехлари энг замонавий тикув машиналари билан жиҳозланган.

— Қайта тиклаш ишлари катта самара келтирмоқда,— дейди бирлашма бош директори Ойжамол Қодирова.— Биз ўтган беш йилликда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини 30 процентга кўпайтиришга, меҳнат унумдорлигини 27,9 процент юксалтиришга муваффақ бўлдик. Беш йиллик план ҳам барча техника-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича муваффақиятли уддаланди. Унга қўшимча 9.460 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Айниқса, давлат Сифат белгиси билан маҳсулот ишлаб чиқариш топшириғи ошириб уддаланди. Савдо тармоқларига беш йиллик планга қўшимча давлат Сифат белгиси туширилган 23.226 минг сўмлик пальтолар етказиб берилди.

Бугунги кунда фахрли беш қиррали белги билан тайёрланаётган пальтоларимиз умумий пальтолар ҳажмининг 40 процентга яқинини ташкил этмоқда.

Биринчи тақдимда

«Ташхимсельмаш» заводида КПСС аъзолигига кандидат Алексей Михеев бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси кўпчиликка маълум. Бу бригада коллективи Коммунистик партиянинг XXVI съездини икки ойлик топшириқни муддатидан бир ҳафта аввал адо этиш, ҳамма маҳсулотни биринчи тақдимда топширишга аҳд қилиб меҳнат қиляпти. Бригада ишчилари «ОВХ-14» чанглагич-пуркагич агрегати вентилятори узелларини тайёрлашади. Бу анча мураккаб иш. Аммо ишчилар бу оғир вазифани муваффақиятли адо этишяпти. Бригада аъзолари ўхшаш касбларни пухта билишади. Бир-бирларининг ўрнида бемалол ишлаб кета олишади. Жумладан, бригада аъзоларидан Виктор Асанов, Юрий Кондратюк, Виктор Михеев пайвандчилик, токарлик, пармаловчилик касбларини эгаллаб олишган. Улар ўзларининг меҳнатдаги бой тажрибаларини ёшлар билан бажонидил баҳам кўришади. Шу билан бирга, бригаданинг ёш ишчилари улардан меҳнатга виждонан муносабатда бўлишни ҳам ўрганишяпти.

Куни-кеча бу бригада коллективи ўз меҳнат календарида 1981 йилнинг апрель ойини бошлади.

Қизиқарли мавзуда

Республика «Билим» жамияти правлениеси ўзбек олималаридан иборат лекторлар группасини Сирдарё областининг Гулистон шаҳрига юборди. Тошкентлик олималар бу шаҳар меҳнаткашлари билан қизиқарли мавзуларда суҳбатлар ўтказдилар. Абу Райҳон Беруний номли шарқшунослик илмий-тадқиқот институтининг катта илмий ходими, тарих фанлари кандидати М. Юнусхўжаева партиямизнинг яқинлашиб келаётган тарихий XXVI съездига кўрилаётган тайёргарлик ҳақида, тарих фанлари кандидати Н. Иброҳимова мамлакатимизни шу ўн йилликда ривожлантиришнинг асосий йўналишлари ҳақида, шарқшунослик институти илмий ходими Л. Усмонова КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг дўст Ҳиндистон республикасига қилган тарихий сафари ҳақида гапириб бердилар.

Гулистон шаҳри меҳнаткашлари н и н г тошкентлик ўзбек олималари билан бўлган учрашуви ҳар томонлама мазмунли ва қизиқарли бўлди. Олималар жуда кўп саволларга жавоб қайтардилар.

• Лойиҳа устахоналарида

Пойтахт учун сабзавот

Бунисп Тошкентдаги бешинчи йирик мева-сабзавот комбинати бўлади. Тошкентдаги «Средазгипроторг» институти коллективи унинг техникавий лойиҳасини ишлаб чиқишга киришди.

Комбинатнинг совутиш камералари қарийб 50 минг тонна мева, сабзавот, картошкани асрашга мўлжалланган. Ҳозир ишлаб турганларидан фарқли ўлароқ, бунда бир қанча янгиликлар кўзда тутилган. Жумладан, биринчи марта тартибга солиб туриладиган газ муҳити системаси қўлланилади. Махсус аппаратлар ёрдамида камераларга алоҳида тартибдаги газлар юборилади, бу эса табиат ноз-неъматларини уларнинг мазасини сира ҳам бузмаган ҳолда анча узоқроқ асраш имконини беради. Бунай технология қўлланганда нобудгарчилик ҳам икки баравар камаяди.

Комбинатда мева-сабзавот маҳсулотлари асралибгина қолмай, шу билан бирга қайта ишланади ҳам. Крахмал, жем, томат пастаси, тузланган маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи, картошка тозаловчи цехлар кўзда тутилган. Карамни тузлаш ва асрашнинг механизациялашти р и лган технологияси ҳам яна бир янгиликдир.

Комбинатдаги юк ортиш-тушириш ишларининг ҳаммаси механизациялаштирилади. Маҳсулотнинг 80 процентга қадари истеъмолчига қадоқланган ҳолда ва контейнерларда етказиб берилади. Қўшимча қилиб шуни айтиш керакки, Тошкентдаги бешинчи мева-сабзавот комбинатининг қурилиши келгуси йилдаёқ Ботаника боғи районида бошланади.

[ЎзТАГ].

ЧЎЛҚУВАРЛАРГА ЖЎНАТИЛДИ

Трюфель конфетларида биринчи маротаба Тошкент «Ўртоқ» кондитер фабрикасининг маркаси пайдо бўлди. Корхонада йилига 200 тоннадан кўп ана шундай маҳсулот тайёрлайдиган янги цех ишга туширилди. Трюфелларнинг дастлабки туркуми Мирзачўл чўлқуварларига жўнатилди.

Цех коммунистик шанбаликлардан тушган маблағ ҳисобига қурилди. Уни қуриш ва асбоб-ускуналарни монтаж қилишда фабриканинг ҳар бир ишчиси қатнашди.

Ҳозир «Ўртоқ» фабрикасида 80 хилдан зиёд конфет ишлаб чиқарилмоқда. Булардан 33 таси сифат белгисини олган.

(ЎзТАГ).

Пойтахтимиздаги Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг ўқув корпуслари ва ётоқхоналар шаҳарчаси кейинги йилларда янги муҳташам объектлар ҳисобига янада гўзаллашиб бормоқда.

СУРАТДА: институт янги ётоқхоналари комплекси.

М. Нуриддинов фотолари.

ЖОНБОЗЛИК КЎРСАТИШДИ

БУГУН

Тошкент қурилиш Бош бошқармаси 159-трестининг 8-қурилиш бошқармасига қарашли Н. Юнусов бошлиқ участка қурувчилари шаҳримизнинг Новоульяновский кўчасида 5 қаватдан иборат 60 хонадонга мўлжалланган турар жой биносини фойдаланишга топширдилар. Истиқомат биносини қуриб битказишда трестнинг В. Надсонов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси жонбозлик кўрсатди.

— Мазкур бино,— дейди Н. Юнусов,— участкамизнинг «Технолог» бирлашмаси ходимларига ушбу йил ҳисобдаги биринчи совғаси бўлади.

А. АЗИМОВ.

ЯНГИ ИНШООТ

Шу кунларда Бўзсув каналининг Акмал Икромов районидан ўтган қисмида янги замонавий кўприк қурилиши ишлари олиб борилмоқда. Бунёдкорлар объектда пойдеворга асосий устунларни ўрнатиб бўлишган. Бундан ташқари ер сатҳида асосий йўғон устунларни ўрнатиш ишлари ҳам амалга оширилган.

Янги кўприкнинг эни 50 метр бўлиб, узунлиги 150 метрдир. У 1982 йилда иншоотнинг биринчи навбатини ишга тушириш мўлжалланмоқда. Қурилиш ишларига 2,5 миллион сўмлик капитал маблағ ажратилган.

Замонавий иншоот Жуковский номли шифохона атрофида қатнайдиган транспорт воситалари учун қулайлик яратади ва Акмал Икромов ҳамда Чилонзор районлари ўртасидаги энг қисқа алоқа йўли тикланади.

Тушунтириш қизғин ўтмоқда

Республика «Билим» жамияти правлениеси шу кунларда республикамизнинг областларидаги йирик ишлаб чиқариш корхоналари, катта қурилиш объектларида муҳим тадбирларни олиб бормоқда. Улар асосан «СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981 — 1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари тўғрисида» КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига лойиҳасини кенг тушунтириш ва муҳокама қилишга бағишланган.

Жамият правлениеси шу муносабат билан тошкентлик элликдан ортиқ лекторни турли областларга сафарбар қилган. Улар орасида Абу Райҳон Беруний номли политехника, Ленин номли Тошкент Давлат университети, ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштир и ш инженерлари институти, республика Фанлар академиясининг бир қатор тадқиқот масканлари олимлари бор.

Тошкентлик олимлар ташаббуси билан жойларда ҳозирга қадар 500 га яқин лекция ўқилди. Бу лекцияларни 25 минг атрофида киши тинглади.

Халқаро мавзуда суҳбат

ПЛАНЕТАНИНГ ХАТАРЛИ НУҚТАСИ

Форс кўрфази районидаги аҳвол жуда хатарли бўлиб қолмоқда. Бу ерда бундан бир йил муқаддам Америка Қўшма Штатлари мазкур регионадаги давлатларга нисбатан агрессия ва ҳукмронлик қилиш сиёсати олиб бораётганлиги натижасида хавфли вазият вужудга келган эди. Инсоният тарихида энг қонли режимлардан бири — Эрондаги шоҳ истибдоди ағдариб ташлангандан кейин Вашингтон ана шу регионадаги давлатларга ўзининг зирҳли муштини ўқтала бошлади. Шоҳ билан бирга унинг бош ҳомийси— Америка империализми ҳам мамлакатдан қувиб чиқарилди. Америка империализми буни ўз манфаатларига етказилган зиён деб билди. Ахир АҚШ неча ўн йиллар мобайнида Форс кўрфази районида жойлашган мамлакатларнинг суверенитетини поймол этиб, уларнинг табиий бойликларини, асосан нефтини талаб келди.

Қўшма Штатлар ағдариб ташланган шоҳни қучоқ очиб кутиб олган пайтдан бошлаб, у Форс кўрфази районида кескинликни қандай кучайтирганини босқичма-босқич кўриб чиқиш мумкин. Оқ уй ана шу душманлик ҳаракати билан Эронга дағдаға қилди, бу эса Американинг Теҳрондаги дипломантлари қўлга олинишига сабаб бўлди, Эрон маъмурлари ана шу дипломантларни жосусликда айблади. Шундан кейин тез орада Вашингтон «Картер доктринаси»ни эълон қилди, бунда жумладан Форс кўрфази «Американинг ҳаётий манфаатлари райони» деб айтилган эди. Шундай қилиб, ўтган йилнинг бошларида АҚШдан жуда олис бўлган мазкур регионда Пентагоннинг намойишкорона милитаристик тайёргарлиги бошланди. Уммон, Миср, Исроил, Сомали, Кенияда Американинг ҳарбий базалари тармоғи кенгайтирилди. Ана шундай ҳарбий базаларнинг энг каттаси ҳисобланган Диего-Гарсия оролидаги ҳарбий база янгиланди. «Тез ҳаракат қиладиган кучлар» деб аталмиш интервенциячи кучлар тузила бошланди, Пентагон» зарур бўлиб қолган тақдирда» ана шу кучларни мазкур районга юбориш ниятидадир. Вашингтон НАТОдаги иттифоқчиларни ўзининг авантюристик сиёсатига жалб этди.

Ўтган йилнинг апрель ойида АҚШнинг Эронда қилган ҳарбий иғвогарлиги шармандаларча барбод бўлди ва ниҳоят Ироқ билан Эрон ўртасида унинг ўзи авж олдираётган биродаркушлик урушидан бир баҳона сифатида фойдаланиб, регионадаги ҳарбий кучларини илгари мисли кўрилмаган миқёсларга етказди. Ҳинд океани ва Форс кўрфазида салкам 40 та ҳарбий кема тўпланган. Учта зарбдор авианосец шулар жумласидан бўлиб, уларда 200 га яқин ҳарбий самолёт бор. Ҳарбий десант кемаларда Американинг 1800 нафар денгиз пиёда аскарлари турибди.

Шу кунларда АҚШда, «Нью-Йорк таймс» газетаси хабар қилганидек, «гаровга олинган кишилар проблемасини ҳарбий йўл билан ҳал этиш» мақсадида Эронга интервенция қилишга ҳозирлик кўрилаётганини оқламоқ учун айниқса, ашаддий пропаганда кампанияси авж олиб кетди.

Шуни таъкидлаб айтамизки, жуда кўп фактлар мана шуни кўрсатди. Ваҳоланки АҚШдаги милитаристик васваса «совет хавфи» бор деган шовқин-суронлар остида кучайтирилмоқда. СССР шу регионга хавф солаётганлигини тасдиқловчи бирон-бир факт йўқлиги Картер маъмуриятини сира ҳам уялтирмади. Бу ерда совет кемалари эмас, балки Америка ҳарбий кемалари изғиб юрганини, соҳил бўйи мамлакатларида совет базалари эмас, балки Америка базалари барпо этилаётганини ва совет денгиз пиёда аскарлари эмас, балки Америка денгиз пиёда аскарлари десант туширишга ҳозирлик кўраётганини Оқ уй «унитиб қўйди». Яна шуни ҳам Пентагонга кўрсатиб ўтиш мумкинки, куни-кеча Эроннинг Шарқий Озарбайжон вилояти генерал-губернатори Сарухани «Кайхон» газетасининг мухбири билан суҳбатда «Америка овози» радиостанциясининг «Совет Иттифоқи Эрон чегарасида ҳарбий тайёргарликлар кўрмоқда», деган даъволарини «ғирт ёлғон» деб атади. Мамлакатнинг бошқа ҳамма районларига нисбатан Шарқий Озарбайжон энг осойишта вилоят бўлиб, Эрон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги чегарада тинчлик ва осойишталик ҳукм сурмоқда, деди Сарухани.

Ўртоқ Л. И. Брежнев декабрь ойида Ҳиндистонга қилган визити вақтида Форс кўрфази районида мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга доир амалий таклифларни ўртага қўйди. Ана шу аниқ-равшан таклифлар СССРнинг тинчликсеварлик йўлини тутаётганидан яққол далолат беради.

Кўпгина мамлакатларнинг жамоатчилиги, мазкур райондаги бир қанча давлатлар ана шу таклифларга ижобий баҳо бердилар. Совет Иттифоқининг ташаббуси регионда чет эл ҳарбий базаларини барпо этмаслик, у ерда ядро қуролини ёки бошқа ҳар қандай оммавий қирғин қуролини жойлаштирмаслик, региондаги мамлакатларга қарши куч ишлатмаслик ва куч ишлатиш билан таҳдид қилмаслик, уларнинг ички ишларига аралашмаслик, уларни ядровий давлатлар иштирокидаги ҳарбий гуруҳларга жалб этмаслик тўғрисида СССР, АҚШ, Хитой, Япония, бошқа мамлакатларнинг мажбурият олишларини кўзда тутади.

Совет Иттифоқининг таклифлари Форс кўрфази районидаги мамлакатларнинг миллий манфаатларига, уларнинг суверен ҳуқуқлари ва хавфсизлигини таъминлаш манфаатларига мос бўлиб тушади, халқаро сиёсатнинг муҳим омили бўлади.

Т. КУДРЯВЦЕВА.
[ТАСС].

XXVI

ПАРТИЯ РЕЖАЛАРИ — ХАЛҚ РЕЖАЛАРИ

АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАР ЛОЙИҲАСИ — УМУМХАЛҚ МУҲОКАМАСИДА

СЎЗ — ЦЕХ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ СЕКРЕТАРИГА

Коммунистлар етакчилигида

«Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси инженер-техник ходимлари ишчи ва хизматчилари «СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари тўғрисида» КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига лойиҳасини ғоят зўр қизиқиш билан муҳокама қилиб, унинг барча бўлимларида келгуси давр учун тузиб берилган режалар асосида корхонанинг навбатдаги вазифаларини аниқлаб олмоқдалар. Юзлаб кабелсозлар янгича куч-ғайрат билан зарбдорона меҳнат қилмоқдалар.

Партия XXVI съездигача қолган ҳар бир кун бизда зарбдорона меҳнат вахтаси, деб эълон қилинган. Бу корхонамизнинг шонли анъанаси ҳисобланади. Ҳар бир улуғ айём шарафига социалистик мусобақа кенг қулоч ёяди. Ишлаб чиқариш резервларини излаб топиш кучаяди. Барча кабелсозларнинг бугунги кундаги шиори съезд шарафига илҳом билан меҳнат қилишдир.

Цехимиз партия ташкилоти бу борада коммунистларнинг етакчилик ролини оширишга алоҳида эътибор бермоқда. КПСС Марказий Комитетининг октябрь (1980 йил) Пленумида ҳам бунга яна бир марта эътибор қаратилди.

Ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишида цехимиз коммунистларининг ишлаб чиқариш фаолиятини янада кучайтиришга қаратилган, план топшириқларини ва социалистик мажбуриятларини муваффақиятли адо этишни идеологик жиҳатдан таъминлаш масалалари муҳим ўрин тутди. Йиғилишда партия ташкилоти фаолиятининг ҳамма томонлари амалий, ўткир ва ўз-ўзини танқид қилиш шароитида кўриб чиқилди, барча ижобий ишларимиз умумлаштирилди ва қўллаб-қувватланди.

Мана, ўшандан буён орадан кўп вақт ўтгани йўқ, аммо Владимир Перцев, Виктор Ролдугин сингари коммунистларнинг иш самарадорлиги ва сифатини оширишга қаратилган фикр-мулоҳазалари амалга оширилди.

Ҳозирги пайтда цех коммунистлари бошчилигида бутун коллектив маҳсулот сифатини янада оширишга эришишяпти. 97 процентдан зиёд маҳсулотнинг давлат Сифат белгиси билан тайёрланаётгани бундан ёрқин далолат бериб турибди. Резина ва оғир кабеллар тайёрлаётган коллективимиз бу ютуқлар билан кифояланиб қолмайди, албатта. «КПСС XXVI съезди шарафига — 26 зарбдор ҳафта» шиори остида қизғин давом этаётган мусобақа бизни янги марралар сари ундамоқда.

Тошкентни коммунистик меҳнат, юксак маданият ва намунали жамоат тартиби шаҳарга айлантириш учун кураш ҳаракатига актив қўшилган цехимиз ишчи ва хизматчилари коммунистлар етакчилигида барча соҳаларда бошқаларга намуна бўлишга интилмоқдалар. Натижа чакки бўлмаяпти. Цехимиз ҳамиша бирлашманинг бошқа цехлари ўртасидаги мусобақада совринли ўринларни эгаллаб келмоқда. Биз комунистик меҳнат коллективи номини олганмиз. Юрий Сивоченко, Владимир Гусь каби кўплаб коммунистлар бу ютуқларга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишяпти.

«СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжаллангаи асосий йўналишлари тўғрисида»ги л о й и ҳ а д а: «...Меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ва меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш соҳасида меҳнат коллективларининг роли оширилсин» дейилган. Қаердаки, ишга ҳалол, виждонан ёндошилса, прогрессив иш усуллари кенг жорий этилса, ўша ерда муваффақият ёр бўлаверади. Биз буни фақат ўз цехимиздагина эмас, балки бошқа мусобақадош цехларда ҳам кўрамиз.

Ўнинчи беш йилликда барча техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича эришган муваффақиятларимиз ўн биринчи беш йилликни зарбдорона суръат билан бошлашга, янги беш йилликда ҳам муносиб ютуқларни қўлга киритишга мустаҳкам асос бўлиб хизмат этади.

Ж. РОЗИҚОВ,
«Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси 3-цех партия ташкилотининг секретари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

КПСС XXVI съездини меҳнат зафарлари билан кутиб олиш учун биринчилар қатори «КПСС XXVI съездига — 26 зарбдор ҳафта!» шиори остидаги мусобақага қўшилган «Ташсельмаш» заводи ишчилари КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига Асосий йўналишлар лойиҳасини қизғин муҳокама қилмоқдалар. Барча цехларда, участка ва бригадаларда бу муҳим ҳужжатни ўрганишга ва муҳокама қилишга бағишлаб йиғилишлар бўлиб ўтяпти. Ушбу суратда заводнинг 14-цехида меҳнат қилаётган Элчи Муҳамедов бошлиқ бригада комсомол-ёшларининг лойиҳани муҳокама қилаётган пайти тасвирланган. Бу бригада коллективи ўтган йилнинг октябрь ойидаёқ беш йиллик топшириқни бажарган эди. Шу кунларда вақтдан ўзиб ишлаётган коллектив КПСС XXVI съездини муносиб кутиб олишга интилмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ТРАНСПОРТЧИЛАР ТАКЛИФИ

Шаҳримиздаги барча корхона ва ташкилотлар сингари бизнинг 103-автобаза коллективи ҳам «СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари» материалларини синчиклаб ўрганиб, қизғин муҳокама этмоқда. Асосий йўналишлар лойиҳасини ўрганиш давомида партиямизнинг оқилона сиёсати, меҳнаткашлар манфаатини кўзлаб қилаётган ғамхўрлигининг яна бир гувоҳи бўлдик. Биз асосий йўналишлар лойиҳасидаги **«Юк ортиш-тушириш қурилмалари бўлган юк автомобиллари, шунингдек 20 ва 30 тонна юк кўтара оладиган контейнер ташиш машиналари, рефрижераторлар ва нефть маҳсулотлари учун автоцистерналар, чорва, парранда ва суюқ комплекс ўғит ташийдиган 9—13,5 тонна юк кўтара оладиган машиналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, ремонт-эксплуатация эҳтиёжлари учун автомобилларнинг эҳтиёт қисмларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин»** бўлимига жон дилдан қўшилган ҳолда, шуни қўшимча қилмоқчимиз: **«Эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан бир қаторда, автомобиль корхоналарининг эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда эҳтиёт қисмлар билан ўз вақтида таъминлаб турилсин».** Шундай қилинганда, машиналарнинг тўхтаб қолиш ҳоллари, узоқ танаффуслар сингари вазиятлар кам содир бўлишига, ёнилғини тежаб сарфлашга яна бир имкон яратилган бўларди.

Ж. УМАРАЛИЕВ,
103-автобаза директори.

Ленин орденли ва Октябрь революцияси орденли «Теплоэлектропроект» Бутуниттифоқ Давлат лойиҳа институтининг Ўрта Осиё бўлими коллективи республикамиз ҳамда Ўрта Осиё республикаларида йирик район иссиқлик электр станциялари ва шаҳарларни иситиш иншоотлари лойиҳасини тузиб беради. Институт тузган лойиҳалар асосида икки миллион киловатт қувватли Тошкент ГРЭСи, 600 мегаватт қувватли Ангрен ГРЭСи, Тахиатош, Навоий, Сирдарё ГРЭСлари ва бошқа бир қатор электр станциялари қурилиб, ишга туширилди.

Мухбиримиз институт директори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган инженер Вадим Михайлович Маслов ҳузурида бўлиб, ижодий коллективнинг амалга ошираётган ишлари ва ўн биринчи беш йилликдаги вазифалар ҳақида сўзлаб беришни сўради.

Бизнинг ИНТЕРВЬЮ

ЭНЕРГЕТИКА ҚУВВАТИ ОРТЯПТИ

— Вадим Михайлович, институт ижодкор коллективининг ўнинчи беш йилликда амалга оширган асосий ишлари ҳақида икки оғиз сўзлаб берсангиз.

— Институтимиз коллективи чорак асрлик фаолиятида мамлакат шарқий районларида улкан энергетика қувватларини яратди. Жумладан, кейинги йилларда биргина Ўзбекистон ССР территориясида ўнта иссиқлик станцияси қурилди. Бизнинг лойиҳамизга асосан Тошкентда умумий қуввати 200 гигакалорийга тенг 7 та йирик район қозонхонаси қурилди. Бу билан шаҳар аҳолисини иссиқлик энергияси ва иссиқ сув билан таъминлашнинг марказлаштирилган усулига тўла-тўкис ўтилди. 1980 йилнинг охирида Қорасув, Шимоли-Шарқ, Ғарбий, Шимолий Чилонзор, Жануби-Шарқ, Сергели массивларида янги қувватлар ишга туширилди.

Йирик иссиқлик электр станцияларининг техник лойиҳалари бажарилди. Ангрен кони кўмирида ишлайдиган 2 миллион 400 минг киловатт қувватли Ново-Ангрен ГРЭСи, ҳар бир агрегати 800 минг киловатдан бўлган, умумий қуввати 3 миллион 200 минг киловатга тенг Таллимаржон ГРЭСи шулар жумласидандир. КПСС XXV съезди Директиваларига киритилган бу объектлар институт лойиҳаси асосида тезкор усулда қуриляпти.

— КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига лойиҳасида: «1985 йилда Ўзбекистон ССРда электр энергияси ҳосил қилиш 44—45 миллиард киловатт-соатга етказилсин... Ангрен 2-ГРЭСида қувватлар фойдаланишга топширилсин...» дейилган. Демак, Ново-Ангрен ва Таллимаржон ГРЭСлари қурилиши ўн биринчи беш йилликда ҳам давом этади. Шундай экан, янги қувватларда олиб борилаётган ишлардан хабардор қилсангиз?

— Аввало шуни айтиш кераки, уч миллион киловатт-соатли Сирдарё ГРЭСини КПСС XXVI съезди очиладиган кунгача тўла қувватда ишга тушириш шу куннинг долзарб масаласи бўлиб турибди. Ҳозир ўнинчи блок жадал суръатда қуриляпти.

1978 йилда бошланган Ново-Ангрен ГРЭСи қурилиши ўн биринчи беш йилликда ҳам давом этади. Бу муддатда ҳар бирининг қуввати 300 мегаваттга тенг 2—3 та энергоблок қурилиб, фойдаланишга топширилади. 1990 йилгача бу ерда жаъми саккизта блок тикланади.

Ҳозир Ново-Ангрен ГРЭСи қурилишида бош корпус, улкан дуд-буронлар тикланяпти. ГРЭС қурувчилари учун Ангрен—Оҳангарон шаҳарлари ўртасида янги Нуробод шаҳри турар жой посёлкаси бунёд этилмоқдаки, бу янги шаҳарнинг номи қиёфасига монанд замонавий чирой бахш этади.

— Шу кунларда лойиҳачилар қандай ижодий ишлар билан банд ва янги беш йиллик истиқболига қўшадиган ҳиссалари нималардан иборат?

— Лойиҳа ташкилоти сифатида бизнинг вазифамиз ГРЭСлар қурилишини ўз вақтида лойиҳа-смета ҳужжатлари билан таъминлашдан ҳамда қурилиш давомида бунёдкорларга ҳар тарафлама яқиндан ёрдам кўрсатиб туришдан иборат. Бу ўринда республикамизнинг Қашқадарё областида қўриқ ерларни ўзлаштириш ҳамда суғоришнинг марказига айланадиган Таллимаржон ГРЭСи қурилишининг нақадар катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш керак. Қарши чўлида ингичка толали пахта етиштириш учун бир миллион гектар янги ер ўзлаштирилади. Бунинг учун Қарши шаҳридан 60 километр масофада умумий қуввати 3 миллион 200 минг киловаттга тенг Таллимаржон ГРЭСи қурила бошланди. Техник лойиҳа ҳужжатлари тайёрлаб бўлинди. Ҳозир еттинчи насос станция қурилиши олиб борилятпи. ГРЭС насос станциясини электр токи билан таъминлайди, насос станцияси эса, пахта далаларига сув чиқариб беради.

Партия XXVI съезди арафасида коллектив олдида улкан вазифалар турибди. 1981 йилда Ўрта Осиё энергосистемасига қўшиладиган энергетика системалари бўйича қарийб юз миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини таъминлашимиз керак.

— Бу вазифаларнинг муваффақиятли амалга оширилиши йўлида қандай тадбирлар белгиланган?

— Коллектив барча улкан вазифаларни бажариш мақсадида ташкилий тадбирлар белгиланган. Аввало социалистик мусобақа кенг қулоч ёйди ва КПСС XXVI съезди шарафига оширилган социалистик мажбурият қабул қилинди. Институт ижодкорлари «Теплоэлектропроект» Бутуниттифоқ Давлат лойиҳа институти ҳамда СССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги системасидаги ўндан ортиқ лойиҳа институтлари коллективлари билан мусобақалашиб, етакчи ўринни эгаллаб келяпти. Бўлимнинг ҳар бир ходими шахсий ижодий план асосида ишляпти.

Коммунистик меҳнат зарбдори деган номни шараф билан оқлаётган ижодий ходимлар номини фахр билан тилга олиш мумкин. Булар — катта инженер С. Усмонова, инженерлар Э. Раҳимов, Ҳ. Ниёзов, қурувчи В. Слесарев, бош архитектор А. Нуъмонов, архитектор Н. Назиров, иссиқлик механика бўлими бошлиғи А. Гзиков каби илғорлардир. Шундайлардан 60 киши «Ишлаб чиқариш аълочиси», деган номга сазовор бўлди. Йигирма кишининг портрети «Ҳурмат тахтаси»га қўйилган. Ишлаб чиқариш илғорларининг фидокорона меҳнатлари партия ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланмоқда.

Коллективнинг ижодий, фидокорона меҳнати қурилаётган улкан энергетика иншоотларини ўз вақтида техник ҳужжатлар билан таъминлаш, институт лойиҳаси асосида бунёд этилаётган объектларнинг планли равишда ишга туширилишини таъминлайди.

* * *

Асосий йўналишлар лойиҳасида: **«Электр энергетикасида электр энергия ҳосил қилишни 1985 йилда 1550—1600 миллиард киловатт соатга етказилсин»,** деб таъкидланган. Ҳақиқатдан етарли даражада электр энергияси қувватига эга бўлиш, ана шу қувватлардан оқилона фойдалана билиш мамлакатимиз халқ хўжалигини муваффақиятли ривожлантиришнинг муҳим омиллари ҳисобланади.

Доҳиймиз В. И. Ленин Советлар ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ мамлакатни электрлаштириш программаси — ГОЭЛРО планини — «партиянинг иккинчи программаси», деб таъкидлаганидек, бу вазифалар мураккаб ва ниҳоятда муҳим вазифадир. Институт коллективи Коммунистик партиямиз белгилаб берган муҳим вазифанинг амалга оширилишида ҳисса қўшаётганлиги билан ўзини бахтиёр ҳис этмоқда.

Ижодкорлар электр станцияларимиз қувватини ошириш ва киловатт-соатлар ҳосил қилишни кўпайтиришга эришишнинг ўзигина эмас, балки ана шу қувватлардан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳам муҳим аҳамият касб этади, дейишмоқда. **Иқтисодий тежамкорликка эришиш Асосий йўналишлар лойиҳасининг ҳамма бўлимларида таъкидлаб ўтилган.** Шунинг учун ҳам ҳар биримизнинг бурчимиз — ишлаб чиқаришдаги меҳнатимиз самарасини тайёрлаган маҳсулотимизга сарфланган энергия ёки ёқилғи салмоғига солиштириб кўришдан иборат.

Суҳбатни
А. ОБИДХЎЖАЕВ
ёзиб олди.

МАМЛАКАТНИНГ ЙЎЛ ҚУРИЛИШЛАРИГА

Қуйлиқдаги «Коммунистик меҳнат коллективи» номини олган экспериментал темир-бетон кўприк конструкциялари заводи коллективининг йилнинг дастлабки ҳафтасида мамлакатнинг йўл қурилиш объектларига юборган темир-бетон конструкциялари 1.500 кубометрдан ортиб кетди. Бу маҳсулотнинг 30 проценти давлат Сифат белгиси билан тайёрланди.

Корхона коллективи КПСС XXVI съезди шарафига давом этаётган социалистик мусобақада фаол иштирок этиб, салмоқли ютуқларни қўлга киритяпти. Корхонада ўнинчи беш йиллик плани СССР Конституцияси куни арафасида бажарилганди. Йиллик план эса муддатидан икки ҳафта илгари адо этилди. Буюртмачиларга йил мобайнида 69 минг кубометр маҳсулот юборилди.

Корхонадаги мусобақада қолиплаш цехи ишчилари кўпчиликка намуна бўлишяпти. Бу ерда, аввало, меҳнат интизоми юқорилиги, ишлаб чиқариш маданиятига зўр эътибор берилиши туфайли ютуқларга эришиляпти. Цех коллективи ўтган йили бир неча марта социалистик мусобақа ғолиби бўлди. Бу ерда-ги Б. Сатторов, Н. Когай бошлиқ қолипчилар бригадалари унумли ва сифатли меҳнат қилишда барчага намуна бўлишяпти. Бу бригадаларда смена нормаларини бажармаётган бирор-та ҳам ишчи йўқ.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

ШОНЛИ ЮБИЛЕЙ

БУДАПЕШТ. Венгриядаги пролетар деҳқонларнинг биринчи ташкилоти — қишлоқ хўжалик ишчилари Умумвенгрия иттифоқи тузилганига 75 йил тўлди.

Мамлакат озодликка эришувигача ўтган йилларда иттифоқ қишлоқ меҳнатчиларини социализм ғоялари руҳида тарбиялаш соҳасида муҳим роль ўйнади. Венгер коммунистлари ҳам ўз фаолиятида иттифоққа таяндилар.

Иттифоқ вориси — ўз сафларида 350 мингдан кўпроқ кишини бирлаштирувчи қишлоқ, ўрмон ва сув хўжалиги ходимлари касаба союзи ВХР қишлоқ хўжалигини социалистик негизда қайта ташкил этишга фаол кўмаклашмоқда. Ҳозир касаба союзи қишлоқ меҳнатчиларини олтинчи беш йиллик планнинг қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш соҳасидаги масъулиятли вазифаларини бажаришга сафарбар этиш ишини олиб бормоқда. Олтинчи беш йиллик планга мувофиқ 1981—1985 йилларда бу маҳсулотнинг ҳажми мамлакатда 12—15 процент кўпаяди.

ЧЕХОСЛОВАКИЯДА БИРИНЧИ

ПРАГА. Прага олий техника билим юртининг инженерлик физикаси факультетида Чехословакияда биринчи нейтронларнинг туркум тезлатгичи — микротрон ишга туширилди. Бундай тезлатгич ана шу олий ўқув юрти билан Дубнадаги ядро тадқиқотлари бирлашган институти ўртасида олиб борилган ҳамкорлик натижасида барпо этилди.

Микротрон ЧССРда геология-қидирув ишлари ўтказишга мўлжалланган бўлиб, у рудада қалай, магний ва республика халқ хўжалиги учун муҳим аҳамиятга молик бошқа элементларнинг бор ёки йўқлигини гоят аниқ кўрсатиб беради.

ҲОСИЛНИ ПРОГРАММАЛАШТИРИШ

СОФИЯ. Ҳосилдорликни ошириш — Болгария олимлари ва мутахассисларининг қишлоқ хўжалиги соҳасидаги фаолияти асосий йўналишларидан биридир. Мамлакатдаги олтита экспериментал база ана шу проблемани ҳал этиш устида ишламоқда. Уларнинг фаолиятига Никола Пушкаров номидаги София тупроқшунослик ва ҳосилни программалаштириш институти раҳбарлик қилмоқда.

Михайловград округининг Ковачица қишлоғидаги экспериментал база ҳақиқий илмий марказ бўлиб қолди. Бу ерда 200 гектардан зиёд майдонда ҳосилни программалаш методи асосида турли нав маккажўхори етиштирилмоқда.

«Миллий бирлик кунлари»

МАНАГУА. Никарагуа меҳнаткашлари сандиночилар миллий озодлик фронти билан ҳукуматнинг ташаббусига биноан ўтказилаётган «миллий бирлик кунлари»да зўр сиёсий активлик ва завқ-шавқ билан қатнашмоқдалар.

Никарагуанинг ҳамма жойида авж олдириб юборилган мана шу ватанпарварлик кампаниясидан кузатилган мақсад революция ғалабаларини мустаҳкамлашдан, ижтимоий-иқтисодий ўзгартишларни чуқурлаштиришдан, мамлакатда янги турмушнинг ички ва ташқи душманларига муносиб зарба беришдан иборат. Кенг тадбирлар программасига мувофиқ митинглар, йиғилишлар, кўнгилли меҳнат кунлари ўтказилмоқда.

Революция ватанпарварлик фронти, революцияни ҳимоя қилиш сандиночилар комитетлари, бошқа сиёсий, ижтимоий, ёшлар ва касаба союз ташкилотларининг бу ерда эълон қилинган даъватномасида уқтириб ўтилишича, «миллий бирлик кунлари» халқни империализмга қарши курашда янада жипслаштириш йўлидаги муҳим босқич бўлиб қолиши лозим. Бу тадбирлар Никарагуа ишчилари, деҳқонлари, барча ватанпарвар кучларининг мамлакат олдида турган муҳим вазифаларни ҳал этиш йўлидаги азму қарорини намойиш қилади, деб таъкидланади ҳужжатда.

ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚҚИЁТ РАМЗИ

КАТМАНДУ. Непалнинг энг кекса саноат марказларидан бири — мамлакат пойтахти яқинидаги Балажу индустриал райони йигирма ёшга тўлди. Шу йиллар мобайнида у мамлакат иқтисодий тараққиётининг рамзига айланди, олтмишинчи йилларнинг бошларигача бу район миллий индустриядан ном-нишон ҳам бўлмаган ғирт аграр район ҳисобланар эди. Ҳозирги вақтда Балажуда неча ўн гектар майдонда 53 та корхона корпуслари қад кўтарди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлайдиган корхоналар, мебель ва тўқимачилик фабрикалари, бинокорлик материаллари заводи ва бошқа корхоналар шулар жумласига киради. Мана шу саноат корхоналарида меҳнат қилаётган ишчиларнинг сафлари кенгайиб, ҳозир 2 минг кишидан ошиб кетди. Улар минглаб бошқа пролетарлар билан биргаликда ўз манфаатлари учун курашда, шу жумладан хавфсизлик қоидаларига риоя қилинишини, нормаланган иш куни белгиланишини кўзда тутувчи фабрика қонунлари қабул қилинишида, корхоналарда болалар меҳнатидан фойдаланишни таъқиқлашда, қимматчилик ўсиб бораётганлиги учун иш ҳақига устама қўшиб берилишига эришишда муҳим ғалабаларни қўлга киритдилар.

Илгари бир неча деҳқон хонадонигина истиқомат қилиб турган қишлоқчадан иборат бўлган бу жойнинг қиёфаси таниб бўлмайдиган даражада ўзгариб кетди. У Катманду шаҳрининг йўлдошига айланиб, аслида пойтахт билан туташиб кетди. Икки қаватли ғиштин уйлар, магазинлар, мактаблар ва медицина пунктлари ҳозирги Балажунинг қиёфасини белгилаб турибди. Бу ерда ишлаб чиқарилган маҳсулотга «Непалда тайёрланган» деган тамға босилмоқда. Бу маҳсулот ҳали унчалик кўп бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда атиги йигирма йил муқаддам бутунлай саноат молларининг импорт қилинишига қарам бўлган шу мамлакат кишиларининг дилига ифтиҳор ва умид бахш этмоқда.

Непалнинг кўпгина қисмларида шунга ўхшаш саноат марказлари пайдо бўлди. Мамлакатнинг қишлоқ хўжалик қуролларига, қанд-шакарга, тамаки маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини таъминлаб турган Бирганж ва Жанакпур — улар орасидаги энг катта марказлар ҳисобланади. СССРнинг техникавий ва иқтисодий кўмаги билан барпо этилган мана шу саноат марказлари Непал — Совет ҳамкорлиги йўлидаги босқичлар бўлиб қолди. Бош министр С. Б. Тхапа яқинда таъкидлаб ўтганидек, бу ҳамкорлик Ҳимолай тоғи оралиғидаги мана шу давлатнинг замонавий миллий экономикасини барпо этиш ишига катта ҳисса қўшди.

Ю. РОДИОНОВ.

ФОТОАТЛАС: МАДЕЙРА

Мадейра ороли аҳолисининг (20 мингга яқин) аксарият қисми турли-туман корзинкалар, совғабоп шляпалар тўқиш билан шуғулланади. Саёҳатчилар, оролга ташриф этадиган чет эллик денгизчилар уларни севиб харид қилишади.

СУРАТДА: корзинка тўқиш.

АДН—ТАСС фотоси.

«БИЗГА НОН КЕРАК»

САН-ФРАНЦИСКО. Сан-Франциско, Беркли, Окленд ва Американинг энг катта Калифорния штатидаги бошқа шаҳарлар жамоатчилиги вакиллари миллион-миллион кекса американикларни қашшоқликка дучор этган ҳукмрон доираларнинг сиёсатига қарши: «Бизга тўплар эмас, нон керак!», «Корпорацияларни эмас, балки кексаларни ўйлангиз!», «Социал программалар қисқартирилмасин!» деган шиорлар остида норозилик митинги ўтказдилар.

Биз оғир замонларни бошдан кечираяпмиз, деди митингда сўзга чиққан кекса гражданлар ташкилоти қонун чиқарувчи кенгашининг раиси Ч. Драснин, берилаётган зиғирча социал ёрдам энг зарур нарсалар — уй-жой, озиқ-овқат, дори-дармон ҳақини тўлашга етмаяпти, маъмурлар эса ҳарбий-саноат комплексининг карнай бўлиб бораётган иштаҳаларини қондириш учун социал программаларни шафқатсизлик билан яна қисқартириш сиёсатини ўтказмоқдалар.

Касаба союзга аъзо бўлган негрлар коалициясининг вакили Л. Браунинг айтишича, кекса американиклар «бардош бериш ва яшаш учун жон-жаҳдлари билан кураш» олиб боришга мажбур бўлмоқдалар. Улар унчалик кўп нарса талаб қилаётганлари йўқ, одамларча яшасалар, уй-жойли бўлсалар, овқат ва дори-дармон билан таъминлансалар бўлгани. Бу — инсоннинг АҚШда энг ваҳшиёна тарзда бузилаётган асосий ҳуқуқларидир, деб таъкидлади у.

В. ЧЕРНИШЕВ.

АРХЕОЛОГИЯ КАШФИЁТЛАРИ

ҚОҲИРА. Бу ердан 20 километр ғарбдаги Саккара районида археологлар топган қадимги Миср эҳромининг «ёши» тўрт ярим минг йилдан ошади. Қадимги меъморликнинг 20 метрли бу ёдгорлигини қум босиб, катта тепаликка айлантирганди. Олимлар уни Мисрдаги шу хилдаги энг қадимги иншоотларнинг бири деб ҳисобламоқдалар. У энг кўҳна Жосер эҳромидан атиги икки юз йил «ёш»дир. Бу эҳромни чехословакиялик бир группа археологлар топдилар.

* * *

ДЕҲЛИ. Ражастхон штатидаги Кхандела районида олиб борилган археологик қазишмалар чоғида қизил пишиқ ғиштдан қурилган ҳиндларнинг «Шиямжи кхату» ибодатхонаси топилди. Олимлар бундан минг йил аввал қурилган бу бинони Ҳиндистоннинг Тхар чўлидаги қаттиқ чанг бўрони чоғида қум босганлигини аниқладилар. Ибодатхона гумбазларида ҳинд ва форс тилларидаги лавҳалар сақланиб қолган. Бу лавҳалар ўша замондаги воқеалар тўғрисида маълумот беради. Шу ерда кўпдан-кўп кулолчилик буюмлари, кумуш ва мис эшёлар, ўйма тош муҳрлар, олтин ва кумуш тангалар ҳам чиқди.

Ўрта ер денгизида, Гибралтар билан Байрут оралиғида беш оролдан ташкил топган Мальта давлати жойлашган. Энг катта орол давлатнинг номи билан аталган бўлиб, унинг эни 16 километрни, узунлиги 27 километрни ташкил этади. Аҳолиси 300 минг кишидан зиёдроқ. Ҳозирда Мальта мустақил эркин давлат ҳисобланади.

СУРАТДА: мальталик балиқчилар.

В. Семёнов фотоси.

ҒАЗЕТХОН ИЛҲОМЛАРИ

ИСТИҚБОЛ ЗАВҚИ

Эрта тонгдан туриб, уфққа боқиб,
Лола ранг чиройин этгум томоша.
Ва унинг завқидан дилга нур ёқиб,
Қатра шеър битгум бор орзулар оша.
Порлоқ замонамдан олиб андоза,
Яна бахт-иқболдан куйлагай созим.
Партиям шаънига шеър ёза-ёза,
Давр илҳоми-ла жўшар овозим.
Чунки Ватанимдир яшнаган гулшан,
Улуғ коммунизм йўли бор мангу.
Лениндай инсонни улғайтган Ватан,
Ёрқин истиқболга бошлар бизни у.

Баҳром УМИРОВ.

Тинчлик қўшиғи

Бонг урамиз,
янгроқ бонг,
Якдил яшаб яшнар онг.
Жаҳон бўйлаб
осойишта,
Отсин оппоқ,
кумуш тонг.
Биз истаймиз:
ҳеч қачон —
Тўкилмасин ноҳақ қон!
Азиздир ҳар жон,
Яшасин инсон!
Бор бўлсин чексиз
фазо,
Хунхўрлар топгай жазо,
Тинчлик,
ҳамкорлик учун,
чекамиз имзо,
Йўқолсин оламдан
Уруш ва низо!
Жар соламиз оламга,
Бахт ёр бўлсин
ҳар дамга.
Тинч, ижодий
меҳнат керак,
Эрксевар ҳар одамга.
Биз истаймиз:
ҳар оқшом,
Эл олсин яйраб ором.
Сурсин тинч даврон,
Мўътабар инсон!
Бор бўлсин
чексиз фазо,
Хунхўрлар топгай жазо.
Тинчлик,
ҳамкорлик учун,
чекамиз имзо,
Йўқолсин оламдан
уруш ва низо!
Севинчга тўлсин
кунлар,
Хайрли ўтсин тунлар.
Бахт нурига
ғов сололмас,
Бир тўда
шум малъунлар.
Биз истаймиз:
халқаро —
Тинчлик бўлсин
барқарор.
Барқ уриб ҳаёт
Янграсин баёт.
Бор бўлсин
чексиз фазо,
Хунхўрлар топгай жазо,
Тинчлик,
ҳамкорлик учун,
чекамиз имзо,
Йўқолсин оламдан
уруш ва низо!

Ғайрат МАҲМУД.

Яқинда Югославиянинг Скопле шаҳрида ўтган «Олтин булбулча» деб номланган болалар қўшиқлари халқаро фестивалида мамлакатимиз шарафини ҳимоя қилган тошкентлик ўқувчилар Наргиза Мирзаева ва Ботир Шокиров фестиваль ғолиби бўлишди. Наргиза республика музика мактаб-интернатининг бешинчи синфида, Ботир эса 133-мактабнинг олтинчи синфида ўқийди. Улар фестивалда ўзбек композиторлари ва шоирларининг қўшиқларини ижро этган эдилар.

СУРАТДА: Наргиза Мирзаева ва Ботир Шокиров.

Р. Шамсуддинов фотолари, (ЎзТАГ).

● КИТОБХОН КИТОБ ҲАҚИДА

Сирли оламга саёҳат

ТАҚРИЗ

Ўтмиш меъморларимизнинг ақлу заковати, теран мушоҳадаси билан яратилган тарихий-маданий ёдгорликларини ўрганиш социалистик жамиятимиз ва унинг истиқболи йўлидаги бениҳоя аҳамиятга молик масалалардан бири ҳисобланади. Қўҳна диёримизда халқимиз тафаккури билан бунёд этилган ва шиддатли асрларнинг шафқатсиз тўфонлари оша бизгача етиб келган беш мингдан зиёд маданият, шу жумладан, 900 га яқин архитектура ёдгорликлари бор. Улар ўзининг бетакрорлиги, фусункорлиги, муҳташамлиги билан асрлар бўйи кишиларни мафтун этиб келмоқда. Бу тарихий обидалар давлат муҳофазасига олинган бўлиб, уларни қайта таъмир қилиш учун йил сайин кўплаб маблағ ажратилмоқда.

Ёш тадқиқотчи Ҳабибулла Зайниддиновнинг Ғафур Ғулом номли адабиёт ва санъат нашриёти томонидан чоп этилган «Асрлар садоси» китоби худди мана шу мақсадларни ифодалашга бағишланган. Муаллиф унда кўп йиллик изланишлари ва тадқиқотларини жамлаб, маданият осмони эндигина ёришиб келаётган узоқ ўтмишдан тортиб, Ўрта Осиё, хусусан, ўзбек халқи қўли билан бунёд этилган ва асрлар бўйи чексиз таъриф ва тавсифларга сазовор бўлиб келаётган улуғвор ва бетакрор маданият қасрлари, кошоналарининг айрим намуналари, улуғ аждодларимиз ҳамда уларнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида атрофлича фикр юритади.

Муаллиф тўпламга киритилган «Обидаларимиз— дурдоналаримиз», «Самарқанд сайқали», «Водий санами», «Асрлар қомуси», «Сирли қасрлар садоси» каби тарихий очеркларида ўтмишнинг тилсиз шоҳидлари— қўҳна обидаларнинг яратилишини тарихий фактлар, шунингдек, халқ ривоятлари ҳамда афсоналари билан боғлаган ҳолда ёрқин тасвирлаб беради.

Муаллиф ўзининг синчковлиги, қизиқарли фактларни келтириши билан ўқувчини сирли оламга етаклайди. Хусусан, Хоразмнинг ўтмишдаги буюк қудрати, шон-шавкати, Хоразм шаҳаншоҳларининг фармони олийи, халқ қўл кучи, кўз нури билан бунёд этилган қалъалар ва қасрларнинг табиий офатлар, жангу жадаллар натижасида харобаликка учраши, Чингизхон бошчилигидаги мўғул қўшинларининг аёвсиз босқинчиликлари, халқ қаҳрамонликларига тўла ватан ва эрк йўлидаги шонли курашлар, ўлмас сиймоларнинг азиз ишлари ҳаяжон билан тилга олинади. Урганч ва Хива каби тарихий шаҳарлар ва кейинчалик уларда олиб борилган шуҳратли қурилишлар ҳам китобда ўз аксини топган.

Мазкур китобдаги ватанпарварлик руҳи билан суғорилган «Асрлар садоси» номли очерк ҳам равон, ширали тил билан ёзилган. Унда ўзбек халқининг бундан етти юз эллик йил муқаддам она-Ватан тупроғи, халқ эрки йўлида маккор, ёвуз душманга қарши мисли кўрилмаган қаҳрамонлик, садоқат ва билимдонлик билан олиб борган кураш ҳамда шу эзгу, олижаноб мақсад йўлида жон фидо этган саркарда Жалолиддин Мангубердининг сиймоси ёрқин гавдалантирилган. «Асрлар эъзозлаган сиймо» номли очеркда ажойиб инсон, солномачи Шоҳобиддин Муҳаммад ан-Несавий ва унинг машҳур тарихий асари «Сийрат ас-Султон Жалолиддин Мангуберди» («Султон Жалолиддин Мангубердининг босиб ўтган йўли»), «Заҳматкаш олим» мақоласида улуғ мутафаккир Алишер Навоийнинг кичик замондоши бўлмиш тарихчи олим Мирхонд ҳамда дунёнинг жуда кўп шаҳарларини кезиб чиққан толмас саёҳатчи, ҳаким ва шоир Мирзо Сирожиддинлар (Сирожий) ҳақида кенг маълумот берилади.

Шуни ҳам қайд этиш лозимки, мазкур китобда айрим жузъий нуқсонлар ҳам йўқ эмас. Чунончи, айрим жойларда автор фақат фактларни келтириш билан чекланиб қолади. Аслида эса улар яна шарҳланса, илмий асослаб берилса, айни муддао бўларди.

«Асрлар садоси» китоби она диёримизнинг қўҳна обидалари, уларнинг тарихи ва ҳозирги кўриниши билан кенг китобхонлар оммасини таништиришда катта аҳамиятга эга.

Т. ТОШЕВ.

КЎРГАЗМА ЗАЛЛАРИ БЎЙЛАБ

Ёшларнинг ижодий ҳисоботи

«Илҳомбахш ижодимиз сенга, партиянинг XXVI съезди»— шаҳримиздаги республика Рассомлар союзининг кўргазма залида намойиш этилаётган ёш рассомлар асарлари Бутуниттифоқ кўргазмасининг шиори ана шундай. Кўргазмада Совет Иттифоқининг барча қардош республикалари бадиий мактаблари вакиллари — рассомлар, ҳайкалтарошлар, амалий санъат усталарининг 500 дан ортиқ асари намойишга қўйилган.

Кўргазма СССР Маданият министрлиги, ВЛКСМ Марказий Комитети, СССР ва Ўзбекистон ССР Рассомлар союзлари томонидан ташкил этилган. Бундан кўзда тутилган асосий мақсад совет тасвирий санъати навқирон вакилларининг коммунистик идеаллар ва совет турмуш тарзини ёрқин акс эттирувчи, совет халқининг бунёдкорона меҳнати маънавий ва эстетик моҳиятини кўрсатувчи энг яхши асарларини кўрсатиш эди. Кўргазма бу қўйилган вазифани образли шаклда очиб беради.

Намойишга қўйилган асарлар орасида ғоявий-бадиий жиҳатдан етук картиналар кўп. Улар 70—80 йилларнинг ёш рассомлари бугунги куннинг муҳим воқеаларидан четда турмаганлигини яққол намойиш этади. Ёш мўйқалам усталари совет рассоми учун халқнинг тинчлик ва яратувчилик улуғвор программасини ҳаётга татбиқ этиш учун олиб бораётган курашини тасвирий санъат воситалари ёрдамида акс эттиришдан кўра муҳим ва олийжаноб вазифа йўқлигини яхши биладилар.

Ёш рассомларнинг янги асарлари халқнинг бадиий хазинасига қўшилган сезиларли улушдир, ёшларнинг маънавий камолотига таъсир кўрсатувчи актив кучдир. Бу асарларни кўздан кечирганда совет санъатининг бугунги кунигина эмас, балки келажаги ҳақида ҳам маълум фикрга келиш мумкин.

Ёш рассомлар услуб, мавзуни акс эттириш жиҳатидан бир-бирларидан фарқ қиладилар. Кўплаб асарларда реал, ҳаётий воқеалар ва манзаралар акс этган. Бунга албатта картиналарнинг бўлажак қаҳрамонлари билан учрашув ва суҳбатлар катта роль ўйнаган. Ёш рассомлар комсомол йўлланмаси билан БАМ ва КАМАЗга, Урал, Жиззах ва Наманганга ишлашга боришган. Кўргазмадаги қатор асарлар ана шу сафарлар ҳақидаги ўзига хос ижодий ҳисоботдир.

Кўргазмадаги асарлар орасида тарихий мавзу ва бугунги тинч меҳнат ҳақидаги картиналар, пейзаж, замондошларимиз портретлари бор. Албатта, биз билан ёнма-ён меҳнат қилаётган меҳнат илғорлари ва Совет Армияси жангчилари портретлари кенг ўрин эгаллайди. Новосибирсклик М. Омбиш-Кузнецовнинг «Уренгойга йўл», таллинлик X. Поллининг «Ёш олимлар Камчаткада», наманганлик Т. Ашуровнинг «Хирмонда», тошкентлик Ш. Абдурашидовнинг «Механизатор оиласи», бокулик Т. Мамедовнинг «Янги мослама» сингари асарлари бунга мисол бўла олади.

Кўргазмада сиёсий публицистик асарлар ҳам алоҳида бўлимни ташкил этади. С. Гете, С. Якутович, Е. Матвеев, Е. Попов, А. Токорев сингари рассомларнинг график асарлари томошабинларда қизиқиш уйғотмоқда. Бу ёш рассомлар ГДР рассомлари билан биргаликда сиёсий мавзудаги энг яхши асарлар кўригига тайёрланган эдилар.

Ҳайкалтарошлик асарлари ичида москвалик И. Калинин яратган «Йўл очган одам» ҳайкалчаси диққатни жалб этади. Бу асар Юрий Алексеевич Гагаринга бағишланган. Горькийлик В. Каштановнинг «Бетончилар» ҳайкали ҳам ўзига хос.

— Биз ёш рассомлар учун,— дейди биз билан суҳбатда ана шу кўргазманинг қатнашчиларидан бири, Ленин комсомоли мукофоти лауреати Жавлон Умарбеков,— бу кўргазма катта ижодий мактаб ҳамда партиямизнинг ёш ижодкорларга қилаётган ғамхўрлигидан ёрқин нишонадир.

Бутуниттифоқ кўргазмасига тайёргарлик даврида СССР Рассомлар союзининг ижодий группаларида бўлиб ўтган ва бошқа ижодий суҳбатлар ёш рассомлар учун жуда фойдали бўлди. Тажрибали рассомлардан маҳорат сирларини ўргандилар, ўзаро фикр олишдилар. Буларнинг ҳаммаси совет халқи миллий маданиятларининг ўзаро бойишига ҳамда бугунги кўргазманинг асарлари юксак савияда бўлишига замин яратди.

О. АПУХТИН.

СУРАТЛАРДА: кўргазмадаги экспонатлардан намуналар.

Автор фотолари.

ЗАМОН БИЛАН ЮРМОҚ КЕРАК

Кеча бўлди
қизиқ ҳолат —
Вақт йўқолди уйимда.
Етиб қолган
ҳамма соат,
Ҳисоб келмас ўйимга.
Еру-кўкни босган
туман,
Тинган қўшиқ,
тинган куй.
Вақт сўрасам
йўловчидан,
Елка қисиб сурар ўй.
Во ажабо, бу не ҳолат,
Вақт чопади —
учқур от.
Кутиб турмоқ
эмас одат,
Тезкор шундай бу ҳаёт.
Дақиқалар бўлар соат,
Ўтар ёшлик,
умринг ҳам.
Вақтга сажда
қилмоқ— тоат,
Тоат узун, нафи кам.
Замон билан
юрмоқ керак,
Чопмоқ керак баробар.
Ортда қолсанг
замон — элак
Саралайди, биродар.

Аҳмаджон ЛУҚМОНОВ.

МАДАНИЯТ САРОЙЛАРИДА

«ИШЧИ НОМИ УЛУҒ»

Тошкент тўқимачилар маданият саройининг рус поэзияси халқ студияси ҳаваскорлари «Ишчи номи улуғ» деган адабий-бадиий композицияни тайёрлашга киришдилар.

Ҳаваскорларнинг бу янги асари, КПССнинг XXVI ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съездларига бағишланган бўлиб, унда ишчи синфининг босиб ўтган шарафли йўли бадиий мисраларда мадҳ этилади. Адабий-бадиий композицияга улуғ рус шоири Маяковский, ўзбек шоири Ҳамзадан тортиб ҳозирги пайтда ижод қилиб турган талантли сўз усталаригача бўлган ижодкорларнинг асарларидан намуналар киритилган.

Композицияни комбинат ишчиларидан А. Литвинова, Л. Стулова, В. Вдовкин, Г. Рамазанова, М. Эсонов, Л. Кадуба ва бошқалар ижро этмоқдалар. Ҳаваскорларнинг саҳна асари тайёр бўлгач, у комбинат фабрикаларида, ётоқхоналарида, Тошкентнинг бошқа корхоналарида ижро этилади.

МЕҲМОН

ҲИКОЯ

«Мениям сўроқлайдиганлар бор экан-ку!» —дея аммаси, ёш боладек уйдан югуриб чиқди, юз-кўзларидан қайта-қайта ўпди.

Аммасининг орқасидан шошилмай келаётган поччаси: «Нега фақат сени сўроқлаб келаркан?— Мен-чи? Ё мен бегонами унга?» —деб илжайганича келиб қўл чўзди.

Қариндошлари Мухторни шу тарзда қарши олишди.

Уйга кириб хонтахта атрофига ўтирдилар, дастурхон ёзилди, гангур-гангур суҳбат бошланди; алламаҳалгача чақчақлашдилар, телевизордан фильмни томоша қилдилар, ниҳоят, ётишга қўзғолдилар, шунда поччаси:

—Мухтор, келмай-келмай бир келибсан, —деди, —энди икки-уч кун юр!

Каллаи саҳарда эса ширин уйқусидан уйғотди:

— Мухтор, Мухторжон. Тур оғайни...

* * *

Эрталабки салқинда жунжукишиб, Мухтор билан аммасининг тўққиз ёшли ўғли Хуршид биринчи рейс автобусга чиқишди.

Автобус Шофиркон марказидан Ғиждувонга, қўшни районга йўл олди. Мухторни изтиробли ўйлар қамраганди: «Кун қизимасдан йўлга чиққан маъқул эмиш. Ахир кун қайтгач йўлга чиқсак ҳам бўлардику. Умуман, Хуршидни Ғиждувонга, хешлариникига элтиб қўйиш менга қараб турган эканми. Тушларига кириб чиқибдими. Ахир икки-уч кун юр деганлари қаёқда қолди. Нега айнишди бирдан».

Хайрлашаётганда аммасининг товуши титради. Албатта келгин яна деди. «Яхши қолинглар!» деб жияни билан йўлга тушган он, йиғлаб юборди, мунғайганича орқаларидан қараб қолди.

Поччаси...

Ҳайкалдек қотиб турди. Ҳеч нима демади. Нима бўляпти ўзи? Нега улар бундай қилишди. Нега уни уйларидан чиқариб қувишди! Қувиш эмасми шу.

Мухтор ўйлаб ўйига етолмади.

...Автобус турли оҳангда ғувиллайди. Йўловчилар сўзлашади, гоҳо силкиниб тушади. Кўпчилик жим боради — эслайди. Ёки: кўраётганлари банд қилган хаёлини.

Мухтор эслаяпти. Йигирма йил олдинги даврини— болалигини эслаяпти. У йилларни аммасисиз тасаввур қилолмайди.

«Бормайман, бормайман боғчайизга!» —ерга ташларди ўзини Мухтор. (Пешин ухлатади деб боғчани ётқизмасди). Аммаси, бир қўлида папкаси, (ўнинчида ўқирди) жаврай-жаврай бўш қўли билан уни ердан кўтарарди-да, орқасини қоқиб, алдаб-сулдаб боғчага етакларди.

Эҳ-е! Мухторнинг орқасидан томма-том, ҳовлима-ҳовли қувлаб юрарди. (Қизамиққа қарши эмлашганда).

Яна бир воқеа ёдидан чиқмайди. Ўшанда эндигина биринчи синфга қатнай бошлаган. онасининг ёнида тугунни «рул» қилганича, дам «обгон» қилиб ўтиб. дам орқада қолиб, оёқ остидан «пир» этиб кўтариладиган беданaнинг ортидан узоқ тикиладиган ва анча жойга кетиб қолган онасининг товушини эшитгачгина яна унинг орқасидан зинғиллаб чопганича икковлари, шом маҳал, қўшни қишлоқда турадиган бобоси уйига кириб борадиган дамлари эди.

Ўша кеч Мухтор бобосининг қўшниларинникида, аёллар даврасида эди. Аёлларнинг гапига тушуниб-тушунмай, анчагача мудраб ўтирди, кўзлари юмила бошлагач, ойисининг тиззасига бош қўйганича ухлаб қолди.

Бир маҳал уйғониб кетса, кимдир уни кўтариб олаётган экан. «Секин-секин, айланай, уйғонмасин...» — Мухтор онасининг товушини таниди, ўзини уйқуга солиб ётаверди.

Кимдир уни кўтариб борарди. «Ким бу?»— ўйлади Мухтор.

Кўтариб бораётган кишининг иссиқ нафаси юзига урилар, юрагининг дуп-дупиям эшитиларди. У қўшни ҳовлидан бобосиникига бораётганларини сезиб ётар ва ўйларди: «Мени ким кўтариб боряпти экан?».

Кўзларини салгина очиб қаради: аммаси. Терлабди. (Тун ёруғ эди). «Чарчабдилар,— ўйлади Мухтор ва бирдан аммасига раҳми келиб кетди. «Уйғоқман, қўйворинг ўзим юраман!» — демоқчи бўлди. Бироқ, дўхтирга тутиб берганини эслади-ю, фикридан қайтди: «Ажаб бўпти! Майли чарчасалар!» деди ичида.

«Ҳозир қаердан ўтяпмиз? Ҳа, ана ариқчадан ҳатладилар. Энди бобомнинг дарвозалари. Ана йўлакка кирдик. Маза... Катайса қиляпман... — Унинг хаёлига тўсатдан бир фикр келди: шу пайт бақир-и-иб юборса-чи бирданига: — Уйғоқ эд-е-емм! Ха-ха-ха!» — роса ҳайрон қолса керак аммаси...»

О, негаям шу аҳмоқона фикрга бўйсунди ўшанда! Ўшанда бечора аммасининг «юраги ёрилишига сал қолиб» бир неча кун кўрпа-тўшак қилиб ётган, унинг қўлидан учиб кетиб, ўзининг ҳам бурни қонаганди.

Кўп йиллар ўтди шундан буён. Эсида, аммаси қичқириб юборганича, қўлидан тушириб юбориб, жон ҳолатда уни ердан кўтариб олганди; хансираб, қоқилиб-сурилиб уйга олиб кирганди ва... икковлариям аччиқ йиғлашган эди. Бугун ўша аммаси ва поччаси...

...Автобус турли оҳанг чиқариб ғувиллайди. Йўловчилар сўзлашади, гоҳо автобус силкинади.

Мухтор хотиралар оғушидан совумай, хаёли, ҳозир кўраётганларига жалб бўлади: ғўза майдонлари ортда қолибди. Уйлар, корхоналар, турли бинолар, тўп-тўп одамлар— шаҳар бошланибди.

Кеча онасининг уни кузатаётиб айтган гаплари эсига тушди: «Бор болам, хурсанд бўлади аммангг. Кўз ёши қилиб юраркан. Жиянларим мактабни тугатгач келмай қўйди деб».

Мухтор чуқур уҳ тортди.

«Бир гап бўлган, — ўйлади, — балки жанжаллашганлар. Балки... жанжал менинг устимда бўлган. Хуршидни Ғиждувонга обориш хусусида. Ҳозир унга каникул. Гапдан гап чиққан ва поччам ҳазиллашиб: «Хуршидни Мухтор жиянинг билан қўшиб Ғиждувонга юборолмайманми?» деган. Аммам: «Юборолмайсиз!» деб жавоб қилган. Шундан сўнг ҳазил бирдан чинга айланган: «Ана кўрасан!» деган поччам.

Мухторнинг кўз олдига улар билан эрталаб хайрлашаётгани намоён бўлди-ю, «Йўқ, — деди, — бундай бўлиши мумкин эмас: икковлариям мунғайиб қараб қолдилар орқамиздан. Йўқ, улар жанжаллашмаган».

Автобус Ғиждувон шаҳрига кириб келди, Мухтор кўп келарди бу ёқларга. Ана анҳор! Бу ерда у қанча чўмилар, балиқ овларди болалар билан. Нарироқда чойхона. Анҳор устида.

Қадрдон жойларга кўзи тушиб, кўнгли бироз ёришгандай бўлди. Йўл бўйи Хуршидга бир оғиз ҳам гапирмаганди, энди гапирди:

— Хуршид, пионерга ўтдингми?

Бола жавоб бермади. У ҳамон хомуш эди.

— Хуршид, нега индамайсан?

Хуршид тескари ўгирилди.

«Товба. Бу тирмизак нега тумшуқ қилади энди!!»

Улар автобусдан тушдилар.

— Тоғо, уйга кетамиз...

Мухтор таққа тўхтади. Юраги «шиғ» этди. Жияни йиғлаб юборди. Йиғлаб деди:

— Азиз укам ўлган. Уйга кетайлик!

Келган автобусларига қайтиб чиқдилар.

Тунда аммасининг эмизикли боласи вафот қилган экан.

«Тез ёрдам» келиб, укачаси Азиз билан онасини олиб кетганини Хуршид билган, эрталаб дадаси уни уйғотганида эса, бирдан онасининг йиғлаб ўтирганига кўзи тушган ва у ёқ-бу ёққа қараб Азизни кўрмагач, «Азиз қани?»— деб сўраган. Улар: «Азиз касалхонада» — дейишиб буни Мухтор тоғангга айтма, деб тайинлашган эканлар.

Сулаймон ОБЛОҚУЛОВ.

ТО Справкалар бюроси

ХАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Н. САИДУМАРОВА: Яқинда Москвага борган эдим. У ерда бунёд этилган халқаро савдо марказига кўзим тушди. Шу бинони ким қурган? Бу ерда ишловчи ходимларнинг фаолияти нималардан иборат? Шулар ҳақида маълумот берсангиз.

Жавоб: Бундан бир неча ой муқаддам Ватанимиз пойтахти — Москвада халқаро савдо маркази очилди. Унинг қурилишида 82 та чет эл фирмалари ва корхоналари қатнашди. Бу фирма ва корхоналар жиҳоз ва материалларни етказиб берди. Бу — жаҳондаги 25-халқаро савдо марказидир. Халқаро савдо марказининг ходимлари жаҳон савдоси тараққиётига муносиб улуш қўшиш билан бир қаторда, ўзига хос илмий-тадқиқот хизматини, яъни таржимонлик, юристлик, консультантлик, реклама хизмати ва бошқа юмушларни ҳам бажармоқда.

* * *

Х. ШЕРМАТОВА: Қизимизни ёш фигурачилар мактабига бермоқчи эдик. Шундай мактаб шаҳримизда борми?

Жавоб: Тошкентдаги «Юбилейний» Марказий спорт залида бир неча йиллардан буён ёш фигурачилар ва хоккейчилар мактаби ишлаб турибди. Бинобарин, Сизнинг қизингиз фигурачилар мактабига кирмоқчи экан, бу хусусда спорт зали дирекциясига учрашишингиз керак. Бу ерда Сизга аниқ тавсиялар беришади. «Юбилейний» Марказий спорт залига 7, 16-трамвайларда, 28-автобус, 8-троллейбусда борилади.

* * *

С. ОРИПОВ: Радиотехникага жуда қизиқаман. Шу боисдан мени шаҳримизда яқин келажакда радиотоварлар билан савдо қиладиган ихтисослаштирилган магазин қурилиши тўғрисидаги маълумот қизиқтиради. Илтимосимни бажо келтирсангиз.

Жавоб: Тошкентда яқин келгусида радиотехника товарлари билан савдо қиладиган ихтисослаштирилган фирмали магазин бунёд этилади. Бу магазин Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номидаги проспектда қурилади. «ТашНИИПИгенплан» институтининг бир группа архитекторлари ва лойиҳачилари ана шу магазинни цирк биноси формасида қуришни таклиф этдилар.

* * *

М. АБДУЛЛАХОНОВ: Мен спортнинг баскетбол турига қизиқаман. Ниятим спортнинг шу турини ўргатадиган бирор секцияга кириб ўқишдан иборат. Шу масалада қаерга мурожаат қилсам бўлади?

Жавоб: Шаҳримизнинг Чилонзор районидаги, Волгоград кўчасидаги 81-уйда «Меҳнат резервлари» кўнгилли спорт жамияти жойлашган. Ана шу кўнгилли спорт жамиятида бир қанча спорт турлари қатори баскетбол секцияси ҳам ишлаб турибди. Ана шу секцияга қатнашиб, ўз маҳоратингизни оширишингиз мумкин. Секцияга қабул шартлари тўғрисида қўшимча маълумот олмоқчи бўлсангиз 77-06-47 рақамли телефонга қўнғироқ қилинг.

* * *

М. ЖАЛИЛОВА: Шаҳримизда якшанба кунлари ишлайдиган лекторийлар борми? Шу ҳақда билмоқчи эдим.

Жавоб: Ўзбекистон ССР Давлат санъат музейида бир неча йиллардан буён якшанба кунлари ишлайдиган лекторий санъат ихлосмандларига хизмат кўрсатмоқда. Бу йил тингловчилар учун «Санъат ва адабиёт» мавзуида янги циклдаги лекциялар тематикаси ишлаб чиқилди.

САККИЗЛИКЛАР

Худди баланд қаватдан каби,
Салқин сочиб тушаётир Шом.
Ботар қуёш—дунёнинг қалби,
Шомга тўлар само—мовий
жом.

Еллар эса эсар бемажол,
Димоқларга салқин уфуриб,
Тун осмондан хазонлар
мисол,
Мовийликни ташлар супуриб.

* * *

Она қишлоқ кузатиб қолди...
Кўз ўнгимда: содда, жўн
қишлоқ.
Жуда сўлим дарёнинг олди,
Танҳо қизни қучоқлаган боғ.
Кўз ўнгимдан тўкилар бари,
Сал кетгудай бўлсам
энгашиб.
...Шаҳарга боряпман
адашмай,
Қишлоғим ортидан эргашиб.

Назар ШУКУРОВ.

ЗИЛЗИЛАНИ ОЛДИНДАН ПАЙҚАШ ЙЎЛИДА

Ўтган йилнинг сўнгги ойларида бутун ер курраси бўйлаб ер ости силкинишлари бўлиб ўтди. Ўрта Осиё республикаларида ҳам тез-тез ер қимирлаб турибди. Хўш, ер ости силкинишлари қандай вужудга келади, бу офатни олдиндан пайқаб олиш учун олимлар нима қилмоқдалар? СССР Фанлар академияси ер физикаси институтининг бўлим мудири, физика-математика фанлари доктори А. Николаев қуйидагиларни гапириб берди:

— Ернинг қаттиқ қатлами бир қарашда ўзгармайдигандек туюлади. Аммо унинг осойишталиги— нисбий ҳолат, холос. Ер куррасининг ички қисми тоғлар ва денгизларни қўзғатувчи, ер қобиғида зўриқиш пайдо қилувчи қудратли кучларнинг таъсирига доимо дуч келиб туради. Натижада ер қобиғида ёрилишлар рўй беради — зилзила содир бўлади. Планета қаърида содир бўладиган жараёнларнинг содда схемаси мана шундай. 1980 йилнинг сўнгги ойларида ер куррасининг айрим районларида сейсмик активлик цикли бошланди. Бунинг ҳеч бир ажабланарли жойи йўқ. Бундай даврлар планетада кўп асрлар давомида бўлиб ўтган.

Ҳар йили дунёда 800 мингтага яқин зилзила бўлади. Уларнинг баъзилари шу қадар кучсиз бўладики, инсон уларни сезмайди ҳам. Уларни ғоят сезгир приборларгина қайд этади. Аммо баъзи ҳолларда қудратли ер ости кучлари жуда катта кулфатлар келтиради. Зилзила фалокатларини олдиндан пайқаш проблемасининг нақадар актуаллиги равшан кўриниб турибди.

Бу вазифани ҳал этишнинг қийинлиги шундан иборатки, зилзилага сабаб бўладиган физикавий, химиявий жараёнларни бевосита ўрганиб бўлмайди. Кола ярим оролида парланаётган дунёда энг чуқур қудуқ ер остига ўн километрдан сал кўпроққача кириб борди. Ер куррасининг радиуси эса ўртача ҳисобда 6370 километрга тенг.

Зилзилалар бутун планетада ўрганилмоқда. Гарчи СССР территорияси сейсмик жиҳатдан энг хатарли районлар жумласига кирмаса ҳам, бизнинг мамлакатимизда бу соҳадаги тадқиқотлар кенг миқёсда бошлаб юборилган. Мамлакатимиз территориясининг атиги бешдан бир қисми сейсмик жиҳатдан актив зонага киради. Ҳозир СССР Фанлар академияси геофизика институтлари, республикаларнинг академиялари ва СССР Геология министрлигининг коллективлари куч-ғайратлари билан «зилзилани олдиндан пайқаш» программаси рўёбга чиқарилмоқда. Олимлар яқинлашиб келаётган фалокат нишоналарини аниқлашга интилмоқдалар. Гап шундаки, зилзила арафасида унинг манбаи зонасида муҳитнинг баъзи бир хусусиятлари ўзгаради, сизот сувлар таркибидаги родон, гелий ва бошқа газлар миқдори кескин ортади. Бу ҳодисани биринчи бўлиб совет олимлари аниқладилар. Ер қобиғи шаклининг бузилиш тезлиги, тоғ жинсларининг электр ўтказувчанлиги, ернинг магнит майдони ўзгариши сингари ҳодисалар ҳам зилзиладан дарак берувчи нишоналар жумласига киради. Бу нишоналарнинг биронтасини ҳам универсал деб бўлмайди. Яқинлашиб келаётган табиий офатни олдиндан дадил айтиш учун вақт жиҳатдан бир-бирига тўғри келадиган ҳодисаларнинг бутун комплексини ҳисобга олиш керак.

Зилзилаларни олдиндан пайқашда сейсмик станциялар катта роль ўйнайди. Бизнинг мамлакатимизда 300 тага яқин мана шундай станция ишлаб турибди. Улар ер қаърида рўй бераётган физикавий жараёнларни узлуксиз назорат қилмоқдалар.

Зилзиланинг қачон ва қаерда содир бўлишини олдиндан айтиш— жуда мураккаб иш. Кейинги йилларда совет ва чет эл олимлари атиги бир неча ер ости силкинишини олдиндан айтишга муваффақ бўлдилар. Аммо проблема ҳал этилишига шак-шубҳа йўқ, деб таъкидлади А. Николаев.

Р. АҲМЕТОВ,
ТАСС мухбири.

Шаҳримизда муҳташам маъмурий бинолар, замонавий уйлар билан бир қаторда ўнлаб барча қулайликларга эга бўлган маданий-маиший объектлар қуриляпти. Жумладан, яқинда Урмончилар уйи қошида янги озиқ-овқат магазини ишга туширилди. Октябрь райпишчеторига қарашли ана шу 70-магазинда харидорларга хизмат кўрсатувчи турли бўлимлар бор. Бу ерда ўз-ўзига хизмат кўрсатиш усули йўлга қўйилган. Кейинчалик бу ерда республика Урмон хўжалиги министрлигига қарашли хўжаликларда етиштирилган маҳсулотлар билан савдо қилинади. **СУРАТДА:** магазиннинг ташқи ва ички кўриниши.

Ҳ. Мирзакаримов фотоси.

«Бу қизиқ»

Тошкент ҳақида нималар биламиз?..

Гулзор шаҳар

Тошкентни «гулзор шаҳар» деб бежиз таърифлашмайди. Чунки эрта баҳордан то кеч кузгача шаҳримизнинг деярли барча кўчалари, сайргоҳ ва хиёбонлари қийғос очилган ранг-баранг гуллар билан безанади. Катта ва кичик кўчаларга қўйилган номлар ҳам шаҳримиз жисмига монанд бўлиб тушган.

Тошкентдаги йигирматадан ортиқ кўча «гул» сўзидан фойдаланилган ҳолда ёки бевосита гул турлари номи билан аталган. Куйбишев районидаги Гулсара, Гулбодом, Гулирайҳон, Гулнор, Гулсанам. Сергели районидаги Нилуфар, Райҳон. Октябрь районидаги Гулираъно, Гулистон. Киров районидаги Гулбоғ ва бошқа кўчалар фикримизга далил бўла олади.

Кўчалар, кўчалар...

Бугунги кунда салкам икки миллион аҳолиси бўлган Тошкентда 1360 дан ортиқ катта-кичик кўча бор. Булардан энг қадимийлари Форобий, Уйғур, Самарқанд Дарбоза, Қорасарой, Сағбон кўчалари бўлиб, улар ўз аҳамиятини ҳанузгача йўқотмаган.

Аср тенгдоши

Шаҳримизда салкам **500** туп 80—100 ва ундан кексароқ ёшдаги дарахтлар бор. Булар асосан чинор, тут, дуб, қарағай, липа, биота каби навли дарахтлар бўлиб, кўча ва хиёбонларга яшил кўрк бахш этибгина қолмай, ҳавони тозалайди. Ҳамшаҳарларимизни ёзнинг жазирама офтобидан муҳофаза қилади.

Барчани мафтун этади

Истиқбол сари одимлаётган Тошкентда ўтмиш меъморларининг ўткир зеҳни, маҳорати билан бунёд этилган ноёб обидалар кўп. Октябрь инқилобидан кейин ўрнатилган нодир ҳайкаллар ҳам барчани мафтун этади. Ноёб бинолар ва ҳайкаллардан 250 га яқинини эъзозлаб муҳофаза қилиниши керак бўлган тарихий ва маданий ёдгорликлар рўйхатига киритилган.

Қадимги обидаларни таъмирлашга алоҳида эътибор бериляпти. Жумладан, бугунги кунда Фурқат ва Халқлар Дўстлиги кўчалари оралиғидаги XVIII аср ёдгорлиги— Абдул Қосим мадрасаси қайта тикланяпти. Унинг фақат ташқи томонини таъмирлашга салкам юз минг сўмлик маблағ ажратилган.

Келгусида яна ўнлаб ноёб бинолар қайта ёшаради ва навқирон шаҳримизнинг кўрки ҳамда фахри бўлиб қолади.

М. МУРОДОВ тайёрлаган.

Тўртоёқли ҳайвонлар. Ҳабашистон қўйлари бошқа қўйларга қараганда кўпроқ яшайди. Ҳабаш қўйлари ўн уч йилгача, бошқа қўйлар эса ўн йилча яшайди. Эчки эса у ерда ўн бир йилгача, бошқа мамлакатларда саккиз йилгача яшайди.

Ҳайвон ҳаётининг қизиқ томонларидан бири, уларнинг бир-бири устидан ғалаба қилиши ва бир-бирини овлашидир. Кўпинча ҳайвон дастлаб овланган жойида овлайди.

Аммо шернинг таом ютиши ифлос бўлади. У гўштнинг кесилган бир қанча бўлакларини чайнашга сабри чидамай ютиб юборадида, тиқилиб қолса отиб ташлайди ва унга яна қайтади. Шер очкўзлигидан овқат еб қорни шу даражада тўлиб кетадики, ҳатто икки кеча-кундуз рўзадор бўлиб, жойида қимирламай ётади, турар жойи ҳам сассиқ бўлади.

Айиқнинг ўзига хос сув ичиши ва бўйни узун қушларнинг ҳам семиртиради. Туз уларни сергўшт ва саломат қилади ва ташна қилиш билан кўп сув ичишга ёрдам беради. Улардан сут эмизадиганига туз едирилса, кўп сут берадиган бўлади; оч қолдирилиб кейин бирданига ем берилса, кўп сув ичади ва тез семиради. Кузда уларга ўнгдан эсадиган шамол теккан сувни ичириш, чапдан эсган шамол теккан сувни ичиришдан кўра мувофиқроқ бўлади. Кечки пайтда

Абу Али ибн Сино.

● Қадимги қўлёзмаларни варақлаганда

ЖОНИВОРЛАР ОЛАМИ

Сиртлон бўрининг катталиги гавдаси кабидир. Лекин у сержун, пешонасида мўйи бор, ерни титадиган, ўлаксаларни ейдиган ҳайвондир.

Айиқ ҳамма жонивор гўштини еяверади. У меваларни ҳам, қисқичбақа ва чумоли каби майда жониворларни ҳам ейди, чунки у ваҳший ҳайвон бўлишига қарамай, баданининг мулойимлиги билан баъзан тўрт оёқли... ҳайвонларга ўхшаб кетади.

Айиқ буғуни тепа ва баланд ерлардангина эмас, балки яширинган жойидан ҳам тутиб олади...

Айиқ ҳўкизни тутадиган ерда ёнбошлаб ётади. ҳўкиз уни сузмоқчи бўлса, иккала қўлини шохига чирмаштириб, икки кифтининг ўртасини то ўлдиргунга қадар тишлаб туради. Баъзан у икки оёғи билан озгина юриб ҳам туради. Айиқ бошқаларга майда тошларни отаолади ва кишининг қўлидан хассасини тортиб олади, то уни ўлди деб гумон қилганига қадар уриб, кейин ташлаб кетади. Баъзан қайтиб келиб, уни искаб кўради ва нафас олишини текширади. У узумни яхши кўради. Дарахт устига осонлик билан чиқа олади, ёнғоқни икки кафти орасига олиб, иккинчи қўли билан уриб чақади, кейин пуфлаб пўчоғини чиқаради-да, мағзини тили билан олиб ейди.

Ўзига хос сув ичиши бўлади, чунки улар сув ичганда бошини юқорига кўтаради, кейин яна эгилиб сув ичишга қайтади. Бунинг сабаби бўйинларининг торлиги ва бўйин сувга чўзилган вақтда сувнинг пастдан юқорига бориши қийин бўлишидан шундай бўлади. Шу билан бирга, қушларнинг сув ичиши ҳам бир-биридан фарқли бўлади.

Тўнғиз дарахт илдизларига ўч бўлади, унинг тумшуғи илдизларни кавлашда ерни ағдаришга мосдир. Тўнғиз олти кунда семириб етилади ва унинг яхши семириши учун уч кун оч қолдирилади, баъзан унга бир кун сув бериб, кейин бир неча кун сувсиз ташна қолдиришади, баъзан у етти кунгача ҳам сувсиз чидай олади.

Тўнғиз лойга ағанаса ҳам семиравериди.

Тўнғиз бўри билан чиқишолмай уришиб туради.

Қорамол тиниқ сувдан ичади, от ва туялар лойқа сувга мойилроқ бўлади. Отлар тиниқ сувни туёғи билан лойқатади-да, кейин ичади.

Туялардан баъзиси юз йил яшайди. Аммо фил бўлса, баъзи кишилар сўзига кўра икки юз йил яшаган эмиш. Баъзи кишилар филлардан тўрт юз йил яшагани ҳам бор, деб ўйлашади.

Майда молларни тез-тез суғориб туриш молларни ўтлатиш уларга фойдалироқдир. Моллар устига қор ва шудринг тушса, бақувватлари устида кўпроқ туриб қолади, шунда кучсиз мол чидолмасликдан силкинади ва изтиробга тушиб бесарамжон бўлади, бақувват ва семизлари уларга парво қилмайди. Майда молнинг тоғларда ўтлайдиганларини н г эти ўрмонда ўтлайдиганлари этидан лаззатлироқ бўлади.

Думбаси кенг энлик майда мол узун думбаликдан кўра совуққа чидамлироқ бўлади.

Тўрт оёқли ҳайвонлардан кирпи ва айиқлардан бўлак ғойиб бўлиб, кўринмай турадиганлари йўқ. Улар бир қанча вақт тошдек қотиб ётади, юзада кўринмайди ва овқат емайди. Ўша вақтда улар семизлик ва дангасаликнинг ниҳоясига етган бўлади. Урғочилари ўша пайтда туғади. Урғочи айиқни икки қатлик вақтида деярли тутиб олинган эмас, чунки у ҳомиладорлик вақтини яширин жойда ўтказади. Айиқларнинг қаттиқ ухлаб ётишининг энг ози қирқ кун бўлади ва баъзан ухлаши бир неча ойларга чўзилади, дейишади.

Йиртқич ҳайвонларнинг яшаши фақат овдан ва гўштдандир, бу эса жуда кўп бўладиган нарсалардан эмас. Аммо айиқ иккала ишни бажараверади; у гўшт, мева ва бошқа нарсаларни ҳам еяберади. Бу нарсалар дарахтларга чиқишга қувват берадиган нарсалардан ҳисобланади. Кейин айиқнинг баданини оғир ва ҳарорати кўп бўлган йиртқичлар ҳароратига ўхшаш қаттиқ ҳам эмас.

Баъзи вақтда у шундай нарсаларни аралаш еб, ичи кўп чиқиндилар билан тўлиб, мутлақо таомни кўнгли тортмай қолади ва уни оғирлатиб қўяди. Хусусан бу нарса совуқнинг шиддатли ва ҳаракатдан тўхташ вақтида дуч келса бошқа ҳайвонларда юз бермайдиган хусусият айиқда юз беради. Айиққа ўхшайдиган сичқон ва типратикон жинсларидан баъзисининг аҳволи ҳам шундайдир. Умуман уларда табиий балғамдан иборат рутубат кўпаяди, бу эса ярим қон, яъни етилмаган қон саналади. Шу табиий балғамнинг ҳайвонлар баданига бўладиган фойдаларидан бири, баданда ғизо йўқолиб ғизога муҳтож бўладиган вақти учун у тайёргарлик кўради. Агар бу жуда кўпайиб кетса, бадан ғизога муҳтож бўлмайди. Ўшандай ҳолат тани соғлиқ вақтда баъзан инсонларда ҳам бўлади.

Отларнинг хусусиятларидан бири шуки, ҳар бир от бир маҳаллар ўзи билан уришган от бўлса, уни товушидан таниб олади.

Отлар ўзи ичаётган сувда чўмилишга мойил бўлади.

Баъзи мамлакатларда қулоғи узунлиги бир ярим қарич келадиган такалар бор, баъзиларида қулоғи ерга тегиб турадигани ҳам бўлади. Баъзи мамлакатларда тожлик сигирлар бор, баъзиларида эчкилар худди қўйларга ўхшаб жуни қирқилади.

Мисрда насл олиш ва боқиш учун сақланадиган ҳайвонлар катта гавдалик бўлади. Айтишларича, бунинг сабаби у ерда ўтлатишнинг ҳаммага йўл қўйилганлиги ва ов қилишнинг озлигидир. Аммо қуёнлар бўлса одатда дарахтларнинг атрофида яшайди, бундай жойларнинг бу ерларда озлиги ва ҳўл меваларнинг узилиб қолишининг тез-тез бўлиши туфайли бу ердаги қуёнлар кичик жуссали бўлади.

Арабшунос

Ш. ШОИСЛОМОВ тайёрлаган.

ЕРЕВАН. VII асрга тааллуқли уч қаватли Звартноц эҳромининг қолдиқларини кўриш учун ҳар куни Звартноцга юзлаб туристлар ташриф буюрадилар. Шакли, конструктив ечими жиҳатидан нодир бу бино зилзила натижасида вайрон бўлган эди. Сақланиб қолган деталлар—устунлар, бўғотлар ана шу меъморчилик ёдгорлигининг нодир иншоот эканлигидан далолат беради.

СУРАТДА: туристлар Звартноц эҳромини кўздан кечиришмоқда.

ТАСС фотохроникаси.

◆ БИР ШИНГИЛ ТАБАССУМ

ЧЕТ ЭЛ ЮМОРИ

Тўйдан уч ҳафта ўтгандан кейин ёш келин зорлана бошлади:

— Сен мени аввалгидан кам севадиган бўлиб қолдинг. Авваллари ўзинг тонг азонда туриб, ўтин ёриб, печкага олов ёқардинг. Ҳаттоки, нонуштани ҳам ўзинг тайёрлардинг. Энди бўлса, барча юмуш менинг бўйнимда.

— Вой тентаккинам-эй,— деди ёш куёв, —ўзинг ўйлаб кўр, мен ўтин ёриб, олов ёқиш ва нонушта тайёрлаш билан банд бўлсам, сени севишга бутунлай вақтим қолмайди-ку. Агар бу ишларни сен қилсанг, мен сени аввалгидан ҳам кўпроқ севаман.

***

Эр уйга келиб хотинига деди:

— Мана иккита лотерея билети олиб келдим.

— Нима бало, эсингни еб қўйганмисан?— қичқирди хотини.— Нега иккита сотиб олдинг. Ахир газетада ёзишларича, лотереяда битта асосий ютуқ бор-ку.

***

Отчопардан сўнг бир томошабин отлиққа яқинлашиб деди:

—Афсус, афсус, сизга бай тикиб мен ютқазиб қўйдим. Нима, озгина тезроқ чополмасмидингиз?

— Мен-ку чопардим-а, аммо қоида бўйича отдан тушиш мумкин эмас-да.

***

— Салом, Вилли. Қандай ажойиб учрашув! Бир-биримизни кўрмаганимизга ҳам роса йигирма йил бўлибди-я.

— Салом, салом. Ҳа, йиллар кўз очиб юмгунча ўтиб кетар экан.

— Эсингдами, дўстим, бундан йигирма йил аввал менга беш сўм қарз берган эдинг.

—Ҳа, эсимда. Нима, сен уни менга қайтариб бермоқчимисан?

— Йўқ, мен ҳисобни яхлитлаштириб қўймоқчиман, яна беш сўм қарз бергин, роппа-роса ўн сўм бўлади.

***

—Яхши ухлаб турдингизми? — сўради меҳмонхона эгаси.

—Раҳмат, мен-ку яхши ухладим-а, —деди мижоз,— аммо бечора бургаларингиз тун бўйи кўз юмишолмади.

Немис тилидан

Й. ПАРДАЕВ таржимаси.

Редактор ўринбосари
С. Б. ЁҚУБОВ.

● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА— 13/I да **Рўйхатларда йўқ** (12.00), **Кузнинг биринчи куни** (19.30), 14/I да **Кузнинг биринчи куни** (19.30).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 12/I да **Тўйдан олдин томоша**, 14/I да **Ужарлар.**

КИНО

12 ЯНВАРДА

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

«ОФСЕТ» — **Дружба.**

«ЙИЛЛАР ЎТИБ»— **Восток.**

«ПРОХОДКАЧИЛАР» —**Қозоғистон.**

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ПЕТРОВКА КЎЧАСИ, 38-УЙ. ОГАРЕВА КЎЧАСИ, 6-УЙ»—**Қозоғистон** (17, 18, 20, 21.00, телефон 35-24-92), **Дружба** (17, 18, 19.30, 20.30 жавоб берувчи автомат 66-15-75), **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (18, 20.45, жавоб берувчи автомат 78-47-25), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (17, 20.00 жавоб берувчи автомат 33-44-52).

«ОГАРЕВА КЎЧАСИ, 6-УЙ» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда, телефон 53-65-87).

«БАРВАҚТ ЗАНГ БОСДИ» — **Лисунов номли** (тоқ соатларда, телефон 96-34-02).

«КЕЧИККАН УЧРАШУВЛАР» — **Ҳамза номли** (жуфт соатларда, телефон 91-10-51).

«ЭСКИ ҚАРЗЛАР»— **Искра** (18, 19.45, жавоб берувчи автомат 39-14-59).

13 ЯНВАРДА

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

«ОФСЕТ» — **Дружба.**

«ЙИЛЛАР ЎТИБ»— **Восток.**

«ПРОХОДКАЧИЛАР» —**Қозоғистон.**

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ПЕТРОВКА КЎЧАСИ, 38-УЙ. ОГАРЕВА КЎЧАСИ, 6-УЙ»—**Қозоғистон** (11, 12, 14, 15, 18, 20, 21.00, телефон 35-24-92), **Дружба** (11, 12, 14, 15, 17, 18, 19.30, 20.30, жавоб берувчи автомат 66-15-75), **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (12, 15, 18, 20.45, жавоб берувчи автомат 78-47-25), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (11, 14, 17, 20.00 жавоб берувчи автомат 33-44-52).

«ОГАРЕВА КЎЧАСИ, 6-УЙ» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда, телефон 53-65-87).

«БАРВАҚТ ЗАНГ БОСДИ» — **Лисунов номли** (тоқ соатларда, телефон 96-34-02).

«КЕЧИККАН УЧРАШУВЛАР» — **Ҳамза номли** (жуфт соатларда, телефон 91-10-51).

«ЭСКИ ҚАРЗЛАР»—**Искра** (16, 18, 19.45, жавоб берувчи автомат 39-14-59).

Тошкент область, Бекобод район КПСС XXV съезди номли совхоздаги Ф. Энгельс номли 39-ўрта мактаб томонидан **Нурбекова Фотима** номига берилган 180161 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент область, Бекобод район, КПСС XXV съезди номли совхоздаги Ф. Энгельс номли 39-мактаб томонидан **Раззақова Асалой** номига берилган 180160 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ТОШКЕНТ ШАҲАР КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ КОНТОРАСИ

12 ЯНВАРДА

ШАҲАР КИНОТЕАТРЛАРИ ЭКРАНЛАРИГА

«ОГАРЕВ КЎЧАСИ 6-УЙ»

НОМЛИ ЯНГИ, КЕНГ-ЭКРАНЛИ БАДИИЙ ФИЛЬМНИ

ЧИҚАРДИ

Сценарий муаллифи— Юлиан СЕМЁНОВ.
Постановкачи режиссёр — Борис ГРИГОРЬЕВ.
Ролларда: Василий ЛАНОВОЙ, Георгий ЮМАТОВ, Евгений ГЕРАСИМОВ, Всеволод КУЗНЕЦОВ ва бошқалар қатнашадилар.

«Петровка кўчаси, 38-уй» детектив фильмини кўрганлар албатта унинг асосий қаҳрамонлари—кўнгилчан полковник Садчиков, ақлли майор Костенко, ҳаракатчан ва жасур катта лейтенант Росляковни севиб қолдилар. Қаҳрамонлар билан учрашув «Огарев кўчаси, 6-уй» янги фильмида сизни кутмоқда. Улар энди СССР Ички ишлар министрлигида ишлайдилар.

Бу ёрқин, томошабоп лента «Петровка кўчаси, 38-уй» фильмидаги жиноят қидирув ходимларининг кундалик ҳаёти тўғрисидаги ҳикоянинг давомидир.

Қаҳрамонларнинг унвони ва вазифаси ўзгарган, лекин уларнинг доимо бир-бирларига ёрдамга келишга интилиши, мустаҳкам эркаклар дўстлиги олдингидек қолган.

Бирданига учта жиноят бир жумбоқ бўлиб қўшилиб кетади. Уни ички ишлар органлари ечишлари лозим.

Жиноятчилар шафқатсиз ва айёр, улар ҳеч нарсадан тоймайдилар. Шундай бўлса ҳам улар жавобгарликдан қочиб қутула олмайдилар.

М. ГОРЬКИЙ КИНОСТУДИЯСИ МАҲСУЛОТИ.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

12 ЯНВАРЬ— ДУШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси.

18.00 «Мунозара-клуб». 19.00 «Қувноқ нотачалар». 19.15 «Беш йиллик ва коллектив». «Қарши чўли янгиликлари». 19.45 «Севимли оҳанглар». Электр-музика чолғу асбоблари ансамблининг концерти. 20.10 «Тайгалик йигит». Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 «Кинокамерада олам». Кўрсатувни сиёсий шарҳловчи И. Фесуненко олиб боради. 23.35 «Дунё воқеалари».

Ўзбекистон телевидениесининг программаси

I

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 Болалар учун концерт. 18.35 Совет Армияси жангчилари учун. «Ватан посбонлари» (рус.). 19.10 «КПСС Марказий Комитетининг совет иттифоқи Коммунистик партияси XXVI съездига лойиҳаси — умумхалқ муҳокамасида». 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Юртим тароналари». Алабий кўрсатув. 20.15 «Таллимаржон чўлқуварлари съездолди вахтасида». 20.30 «Ахборот». 20.50 «Опера солистлари». Г. Зокирова, Ҳ. Хўжаев, А. Бозоров. 21.20 «Кичик қизча ва автомобиль ҳақида». Катталар учун мультфильм. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Совет киноси усталари». Евгений Леонов (такрорий). 23.10 «Бугун оламда нима гап?». Халқаро аҳвол кундалиги. 23.25 Кўрсатувлар программаси.

II

20.00 Кўрсатувлар программаси. 20.05 Янгиликлар. 20.25 «Қизиқарли математика». 20.55 Алкоголизмнинг зарари ҳақида телефильм. 21.10 Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Олий математика. 22.10 «Номаълум аёл». Телевизион бадиий фильм (рус.).

13 ЯНВАРЬ— СЕШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 Эрталабки гимнастика. 10.05 «Тайгалик йигит». Бадиий фильм. 11.25 «Киносаёҳатчилар клуби». 12.25 Киев Давлат филармониясининг «Гармония» камер ансамбли чалади. 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Меҳнатинг— иқболинг». Кинопрограмма. 16.00 «20-30-йиллар совет манзарачилик живописи». 16.30 «Адресимиз— Совет Иттифоқи». Кемерово области бадиий коллективлари иштирокида программа. Кемероводан олиб кўрсатилади. 17.05 «Ёшлар адреслари».

18.05 М. Кажлаев асарларидан симфоник концерт. 18.45 «Алкоголизм. Врач суҳбатлари». 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 Халқаро конкурслар лауреати З. Шихмурзаева (скрипка) ва А. Гарин (гитара) чалади. 19.40 «Фан оламида». Қирғизистон ССР Фанлар академияси. 20.25 «Шаҳзода Флоризелнинг саргузашти». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. Р. Стивенсон ҳикоялари мотивлари асосида. 1-серия. 21.30 «Время». 22.05 Останкино концерт студиясида ёзувчи А. Софронов билан учрашув. 23.05 «Дунё воқеалари».

Марказий телевидениенинг тўртинчи программаси.

22.00 «Музикали киоск». 22.30 Телевизион ҳужжатли фильм. 23.00 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар!». 23.15 Баскетбол бўйича кубок эгаларининг кубоги учун. Эркаклар. «Жальгирис» (Каунас) —Сквиб (Канту шаҳри, Италия). Каунасдан олиб кўрсатилади. 23.55 Москва кўрсатувларининг охири.

Ўзбекистон телевидениесининг программаси

I

18.05 Кўрсатувлар программаси. 18.10 «Сўз кетидан сўз келар». Мактабгача ёшдаги болаларни рус тилида сўзлашишга ўргатиш (такрорий). 18.30 Мактаб ўқувчилари учун, «Жонажон ўлка». 19.00 «Миллионлар ленинча университети». «Социалистик мусобақанинг ленинча принциплари». 19.20 «Врач маслаҳати». «Грипдан сақланинг!». 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Верди музикаси». Телевизион бадиий фильм (рус.). 20.30 «Ахборот». 20.50 «Совет турмуш тарзи». Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг вице-президенти Э. Юсупов сўзи. 21.15 «Тоғ қуллари сири». Ҳужжатли фильм премьераси («Ўзбектелефильм»). 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Янги йил оқшомида». Байрам музикали программаси (31 декабрдаги кўрсатув такрорланади). 23.45 Кўрсатувлар программаси.

II

20.00 Кўрсатувлар программаси. 20.05 Янгиликлар. 20.25 Биология. «Ирсият қонунлари» (рус.). 20.55 Ўқитувчи экрани. «Болалар нутқидаги камчиликларни бартараф этиш йўллари». 21.25 Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Назарий механика. 22.25 «Москва вақти билан». Бадиий фильм.

Тошкент Политехника институти томонидан **Комилов Абдуғани** номига берилган 1883464 номерли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

21 ЯНВАРДАН БОШЛАБ

ЯНГИ ПРОГРАММА

«БЕНГАЛ ЙЎЛБАРСЛАРИ»

ЙЎЛБАРСЛАРНИ ЎРГАТУВЧИ —**Латвия ССРда хизмат кўрсатган артист** Степан ДЕНИСОВ.

Томошалар соат 19.30 да, шанба кунлари соат 13, 16 ва 19.30 да, якшанба кунлари 12, 16, 19.30 да бошланади.

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети Тошкент шаҳридаги 63-ўрта ҳунар-техника билим юрти директори Р. Ҳ. Ҳусановга рафиқаси

Зарипа Абдуллаевна АБДУЛЛАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ»), — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41. ТЕЛЕФОНЛАР: секретариат—33-57-02, бўлимлар: партия турмуши—32-53-66; саноат 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги —32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ —32-54-19; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот —33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари —32-58-85; хатлар—33-29-70; эълонлар бўлими —33-81-42; нашриёт диспетчери 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари—33-90-50.

Р—14716. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. В—2021. 6